

Tartalom

Összefoglalás	2
1. Nemzetközi kitekintés	3
2. A mezőgazdaság és az élelmiszeripar helye a nemzetgazdaságban	5
3. A földhasználat és a növénytermesztés főbb jellemzői	17
4. Az állattenyésztés főbb jellemzői	23
5. Területi összehasonlítás	25
6. Módszertani megjegyzések.....	27

Jelmagyarázat

Elérhetőségek

Összefoglalás

- 2015-ben az **Európai Unió mezőgazdasági kibocsátásának értéke** több mint **410 milliárd euró** volt, az egy évvel korábbi szinttől 2,0%-kal elmaradt. A növénytermesztés kibocsátása nem változott jelentősen, a mérséklődést elsősorban az állattenyésztés csökkenése okozta, ami főként a tej kibocsátás közel 15%, illetve a sertés kibocsátás nagyjából 9%-os csökkenésével magyarázható. **Magyarország az Európai Unió mezőgazdasági kibocsátásának 1,9%-át állította elő.**
- Az előzetes adatok szerint a **mezőgazdaság a bruttó hazai termék (GDP) termeléséhez 3,0%-os** aránnyal járult hozzá 2015-ben. A hazai bruttó hozzáadott értékéből 3,6%-ot adott az agrárium, a beruházásokban 4,2 a foglalkoztatásban 4,8% volt aránya.
- **Az élelmiszeripar a GDP előállításából 2,0%-kal részesedett 2014-ben,** az ágazat bruttó hozzáadott értéke 2,4%-a volt a teljes nemzetgazdaságénak.
- 2015-ben a **mezőgazdaság pozitív külkereskedelmi egyenlege** elmaradt az előző évi szinttől. A termékcsoporthoz 2007 és 2012 között erőteljesen emelkedett, azóta évről-évre mérséklődik az import erőteljesebb emelkedése miatt, legutóbb 879 milliárd forint volt. Az **import 1505 milliárd forintot, az export 2384 milliárd forintot** tett ki.
- A **mezőgazdaság teljes bruttó kibocsátása folyó alapon 2015-ben 2454 milliárd forint** volt az előzetes adatok szerint, ami közel azonos az előző évvel. A növényi termékek aránya 58, az állatok és állati termékeké 35, a mezőgazdasági szolgáltatások és másodlagos tevékenységeké 7,0% volt.
- 2015-ben a **munkaerő-ráfordítás** nagysága **464 ezer ember teljes munkaidős** (évi 1800 óra) **tevékenységének** felelt meg. Az előző évhez képest nem volt jelentős változás.
- A nemzetgazdaság összes **beruházási értékéből** a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat ág 4,2, az élelmiszeripar 2,3%-kal részesedett. A teljes nemzetgazdaság beruházási volumene az előző évi szintet éppen meghaladta, a mezőgazdaságé viszont 29, az élelmiszeriparé 17%-kal csökkent.
- 2015-ben a mezőgazdasági **termelői árindex nem változott jelentősen,** az egyes termékcsoporthoz belül azonban számottevő ármozgás volt. A **növényi termékek ára 6,4%-kal emelkedett,** az **állatok és állati termékeké viszont 8,4%-kal csökkent** az előző évhez képest.
- A 2014-es adatok szerint a mezőgazdasági **termőföld** évek óta tartó drágulása tovább folytatódott, az **átlagár 15%-kal magasabb volt** az előző évihez képest. A szántó 16%-kal többbe került, átlagára 2014-ben közel 885 ezer forint volt.
- **Kukoricából 30%-kal kevesebbet, 6,5 millió tonnát** takarítottak be, **búzából 5,3 millió tonnát,** ami a 2014. évvel közel azonos. A **napraforgó** mennyisége 3,4%-kal csökkent, összesen több mint **1,5 millió tonna** termett. **Repceből 584 ezer tonnát** takarítottak be a gazdák, 17%-kal kevesebbet, mint előző évben.
- A **zöldségfélék** termésmennyisége 3,4%-kal nőtt, közel 1,6 millió tonna termett. A **gyümölcsfélék** mennyisége 17%-kal esett, elsősorban az almatermés csökkenése miatt. **Burgonyából 2015-ben mindössze 412 ezer tonna** termett.
- A **szarvasmarha-állomány** folyamatosan bővül 2011 óta, 2015-ben 2,3%-kal több jóságot (**821 ezer darabot**) tartottak a gazdák, mint 2014-ben. A **sertésállomány 3,1 millió, a juhállomány 1,2 millió** volt, mindkettő nagyjából megegyezik a megelőző évvel. A **baromfiállomány 2015-ben jelentősen, 4,5%-kal emelkedett, 40,3 millió** volt az állatlétszám decemberben.
- 2015-ben számottevően, 7,0%-kal nőtt a **vágóállat-termelés.** Az előzetes adatok szerint **1,5 millió tonna** volt a teljes mennyiség.

1. Nemzetközi kitekintés

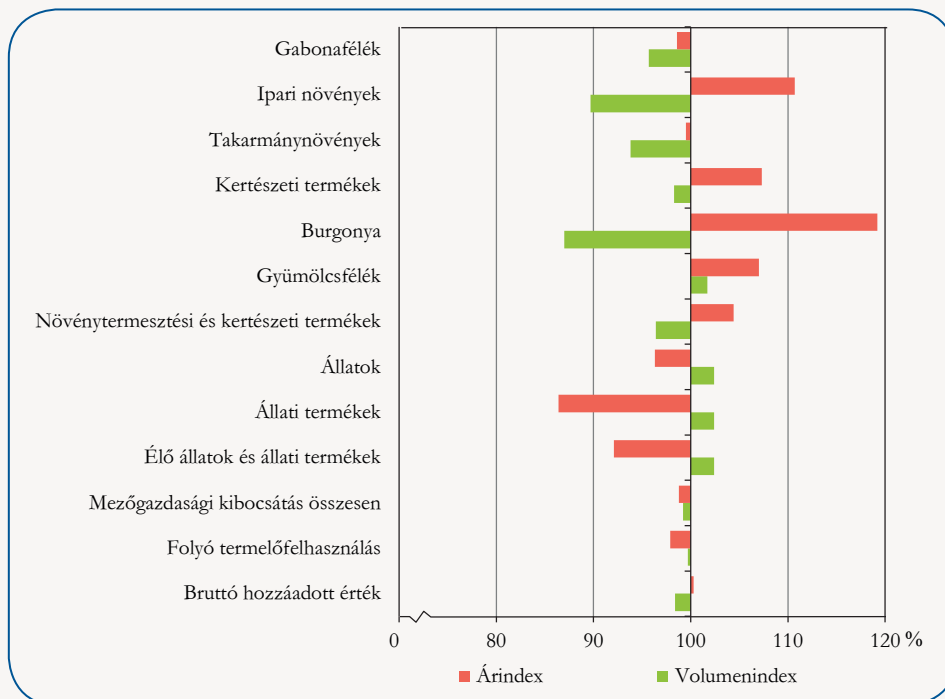
Az Európai Unió 28 tagállamára elkészült második előrejelzés szerint 2015-ben a **közösség mezőgazdasági kibocsátásának értéke** több mint **410 milliárd euró** volt, az egy évvel korábbi szinttől 2,0%-kal elmaradt. Az érték 52%-át a növényi termékek, 39%-át az állatok és állati termékek, a fennmaradó részt pedig a másodlagos tevékenységek és a szolgáltatások kibocsátása adta.

A legnagyobb súllyal rendelkező országok közül Franciaországban az előző évi szintet éppen meghaladta, Olaszországban és Spanyolországban emelkedett, Németországban és az Egyesült Királyságban viszont számottevően csökkent a kibocsátás. A volumen mellett az árak is mérséklődtek.

A növénytermesztés kibocsátása nem változott jelentősen, a mérséklődést elsősorban az állattenyésztés 5,8%-os csökkenése okozta, ami főként a tej kibocsátás közel 15, illetve a sertéskibocsátás 8,6%-os csökkenésével magyarázható. A szarvasmarha, a juh és kecske, a tojás és a baromfi ágazatok bővülése csak részben tudta kompenzálni ezt. A tej ára közösségi szinten 16%-kal esett. A növények közül jelentősen visszaesett a cukorrépa, a kukorica és a takarmánynövények értéke. Emelkedett viszont az olívaolaj, a friss zöldségek és a gyümölcs kibocsátása. A cukorrépa és a kukorica mennyiségét elsősorban a több országot is érintő nyári szárazság vetette vissza.

1. ábra

A mezőgazdasági kibocsátás volumen- és árindexei az Európai Unióban, 2015⁺

Magyarország az Európai Unió mezőgazdasági kibocsátásának 1,9%-át állította elő 2015-ben az előzetes adatok szerint. A növényi termékek 2,1, az állatok és állati termékek 1,7%-át adta hazánk. Gabonából az unió kibocsátásának 4,1, ezen belül a kukorica 10%-a származik Magyarországról. Ipari növény kibocsátásunk jelentős, ami elsősorban az olajos növények (főként napraforgó) termelésével függ össze. Az élő állatokon belül a magyar baromfi a közösség teljes kibocsátásának 4,1%-át adja. Gyümölcsből és borból a hazai kibocsátás nem mérvado uniós szinten, ráadásul az elmúlt években csökkenő volt a tendencia. A mediterrán országok túlsúlya jellemzi ezeket a termékcsoportokat: a bortermelés 54%-a Franciaországból, a gyümölcstermelés 30%-a Spanyolországból, az olívaolaj 41%-a Olaszországból származott.

A mezőgazdasági kibocsátás rangsorában Franciaország, Olaszország, Németország, Spanyolország és az Egyesült Királyság áll az élen, ezek a tagállamok a teljes uniós kibocsátás 62%-át állították elő 2015-ben.

1. tábla

**Magyarország és az első öt legnagyobb kibocsátó ország* részesedése az Európai Unió
mezőgazdasági kibocsátásából folyó alapon, 2015⁺**

(%)

Árúfcsoportok	Magyarország	Az öt legnagyobb kibocsátó ország					
		FR	DE	IT	UK	PL	Összesen
Gabonafélék	4,1	22,7	15,8	8,2	7,3	7,2	61,3
Ipari növények	4,8	20,3	18,6	13,1	6,2	5,5	63,7
Takarmánynövények	0,8	25,1	22,8	7,8	5,4	5,1	66,2
Zöldségek és kertészeti termékek	1,3	17,3	16,5	16,3	10,6	9,8	70,4
Burgonya	0,8	24,7	12,8	8,7	7,6	7,1	60,9
Gyümölcsfélék	1,6	30,3	20,2	11,6	7,7	4,8	74,6
Bor	0,5	48,8	31,7	5,6	4,3	3,6	94,0
Növényi termékek	2,1	20,1	14,2	12,2	12,2	6,1	64,8
Élő állatok	2,0	16,6	13,4	12,4	10,8	10,0	63,2
Állati termékek	1,2	16,8	15,4	9,3	8,3	8,2	58,0
Élő állatok és állati termékek	1,7	16,1	14,8	9,9	9,8	9,7	60,2
Szolgáltatások	1,9	23,7	22,2	12,7	12,4	6,9	77,9
Másodlagos tevékenységek	1,0	27,7	14,4	10,1	10,1	8,0	70,3
Mezőgazdasági kibocsátás összesen	1,9	18,4	13,4	12,8	10,6	7,1	62,4

* Lásd Módszertani megjegyzések.

[Országkódok](#)

2. A mezőgazdaság és az élelmiszeripar helye a nemzetgazdaságban

2.1. Makrogazdasági jellemzők

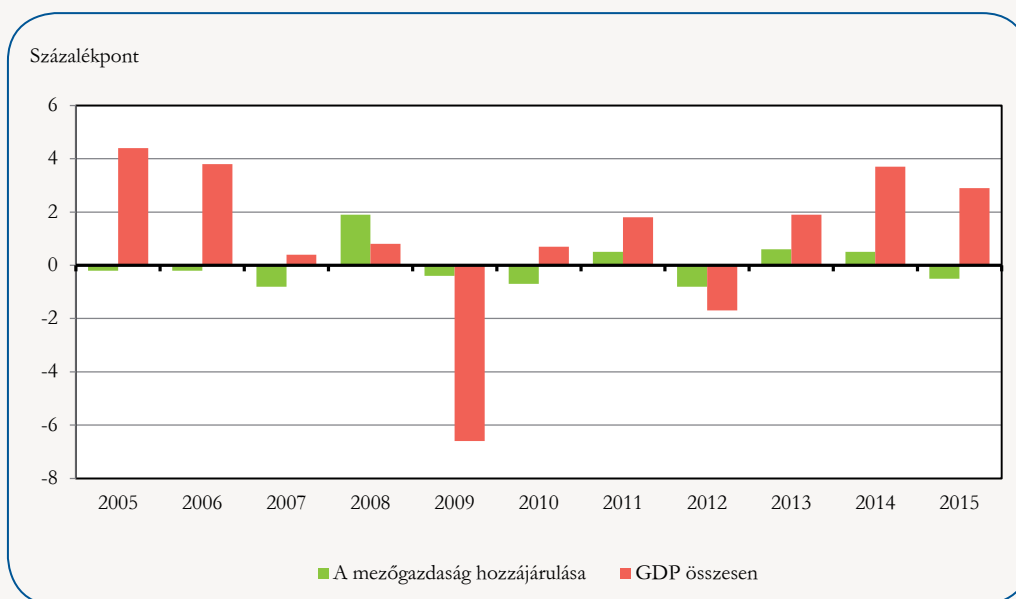
Az előzetes adatok szerint a **mezőgazdaság a bruttó hazai termék (GDP) termeléséhez 3,0%-kal járult hozzá 2015-ben. A bruttó hozzáadott értékből 3,6%-ot adott az agrárium, a beruházásokban 4,2, a foglalkoztatásban 4,8% volt aránya.**

A mezőgazdasági termelés az időjárás változékonyságától erősen függ, ami az elmúlt évek eredményességét, ezáltal a teljes hazai gazdasági teljesítményt is jelentősen befolyásolta.

A kibocsátás 2009-ben és 2010-ben is csökkent az előző évihez viszonyítva, az ágazat aránya a GDP előállításában mérséklődött. A 2011-es év kiemelkedő volt, mind a kibocsátás volumene, mind a termelőiár-színvonal számottevően emelkedett, ezek eredményeként az ágazat nemzetgazdasági súlya nőtt, és a GDP éves növekedéséhez is hozzájárult az agrárium. 2012-ben az aszálykár visszavetette a mezőgazdaság teljesítményét és kedvezőtlenül hatott a bruttó hazai termékre is. 2013-ban a mezőgazdaság emelkedő kibocsátása – az építőipar mellett – a GDP éves növekedéséhez számottevően hozzájárult. 2014-ben ismét emelkedő értékkel járult hozzá a mezőgazdaság a GDP termeléséhez és növekedéséhez. 2015-ben a csökkenő kibocsátási volumen a GDP növekedési ütemét 0,4 százalékponttal mérsékelte, a mezőgazdaság bruttó hozzáadott értéke 13%-kal csökkent. Az utolsó két évben már főleg a feldolgozóipar és a szolgáltatások voltak a GDP-növekedés motorjai.

2. ábra

A mezőgazdaság hozzájárulása a GDP éves alakulásához

2013-ban a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat ág beruházásai közel 8,0, 2014-ben pedig majdnem 17%-kal emelkedtek, folyó áron számított értéke közel 326 milliárd forint volt. 2015-ben az évek óta tartó növekvő trend megtört, számottevően csökkent a beruházási teljesítmény, a volumen 29%-kal esett, az értéke – folyó áron – közel 235 milliárd forint volt, az ágazat nemzetgazdasági részesedése a 2014. évi 5,9-ről 4,2%-ra csökkent.

2015-ben a munkaerő-felmérés adatai szerint a **mezőgazdaságban foglalkoztatottak** száma meghaladta a 203 ezer főt, ami 7,2%-kal magasabb az előző évinél. A nemzetgazdasági ág részesedése 4,8% volt. 2011-ben és 2012-ben a foglalkoztatottak száma és aránya is emelkedett. 2013-ban 4,2%-kal mérséklődött, 2014-ben pedig 2,7%-kal nőtt a foglalkoztatottság.

2. tábla

Az élelmiszer-gazdaság helye a nemzetgazdaságban

(%)

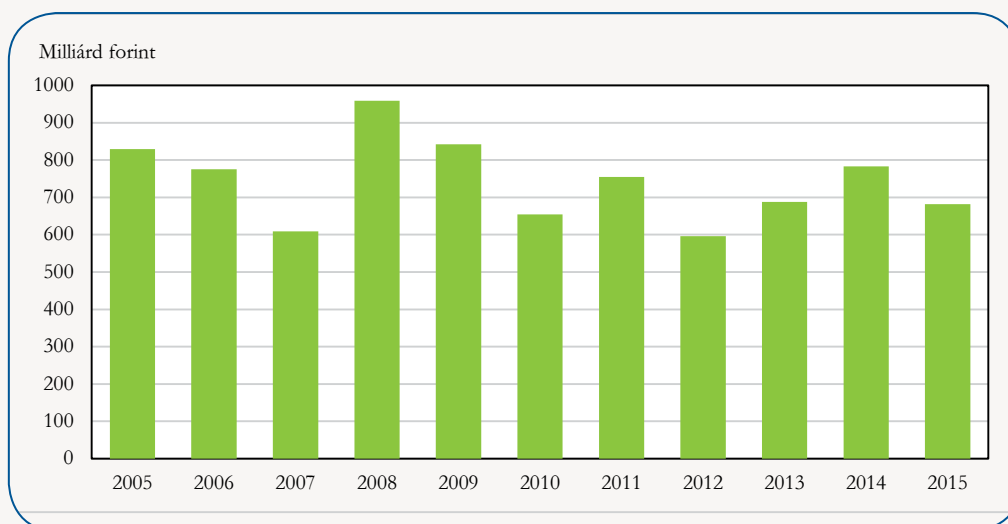
Év	A mezőgazdaság ^{a)} részaránya				Élelmiszer-, ital-, dohánytermékgyártás ^{c)} részaránya				Fogyasztóiár-index, előző év = 100,0%	
	a bruttó hazai termék (GDP)	a bruttó hozzáadott érték	a beruházásban	a foglalkoztatásban ^{b)}	a bruttó hazai termék (GDP)	a bruttó hozzáadott érték	a beruházásban	a foglalkoztatásban ^{b)}	élelmiszer ^{d)}	összesen
	termelésében				termelésében					
1995	7,1	8,4	2,9	8,0	3,4	4,0	6,8	..	131,1	128,2
2000	4,9	5,7	4,7	6,6	2,8	3,3	2,8	..	109,2	109,8
2005	3,7	4,3	4,5	5,0	2,3	2,7	2,7	3,6	102,5	103,6
2006	3,5	4,1	4,2	4,9	2,2	2,5	2,5	3,6	107,7	103,9
2007	3,4	4,0	3,7	4,7	2,0	2,4	2,5	3,4	111,5	108,0
2008	3,4	4,0	4,7	4,4	1,9	2,2	1,8	3,3	110,2	106,1
2009	3,0	3,5	5,6	4,7	2,2	2,6	1,9	3,5	104,4	104,2
2010	3,0	3,6	4,8	4,6	2,0	2,4	2,2	3,3	103,2	104,9
2011	3,9	4,6	5,6	4,9	1,9	2,2	2,5	3,2	106,6	103,9
2012	3,9	4,6	5,8	5,0	1,9	2,2	2,5	3,2	105,9	105,7
2013	3,8	4,6	5,9	4,7	2,0	2,4	2,6	3,3	102,8	101,7
2014	3,8	4,5	5,9	4,6	2,0	2,4	2,9	3,5	99,6	99,8
2015	3,0	3,6	4,2	4,8	..	..	2,3	3,3	100,9	99,9

^{a)} Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat ágba sorolt gazdasági szervezetek. – ^{b)} A munkaerő-felmérés adatai. – ^{c)} Élelmiszer-, ital-, dohánytermék-gyártás ágazatba sorolt gazdasági szervezetek. – ^{d)} Termék- és szolgáltatáscsoportok szerint.

Az élelmiszeripar a GDP előállításából 2,0%-kal részesedett 2014-ben, az ágazat bruttó hozzáadott értéke 2,4%-a volt a teljes nemzetgazdaságénak. A 2015-ös előzetes adatok szerint a beruházások 2,3, a foglalkoztatottak 3,3%-a származott innen. A GDP-hez való hozzájárulás az EU-csatlakozás előtti 2,7-ről 2008-ra 2,0% alá csökkent, azóta lényegében e körül stagnál. Ebben jelentős szerepet játszott a beáramló import megnövekedése. Az ágazat részesedése az összes beruházásból a világgazdasági válság kezdetekor érte el a mélypontot. Azóta valamelyest növekedett a súlya. 2015-ben az előző évihez képest számottevően csökkent a beruházási teljesítmény, ami visszavetette az ágazat nemzetgazdasági részesedését is. A foglalkoztatottak aránya hosszabb ideje lényegében stagnál.

3. ábra

A mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ág hozzájárulása a GDP termeléséhez 2005. évi átlagáron

Az agrárium teljesítményének alakulása összehasonlító áron

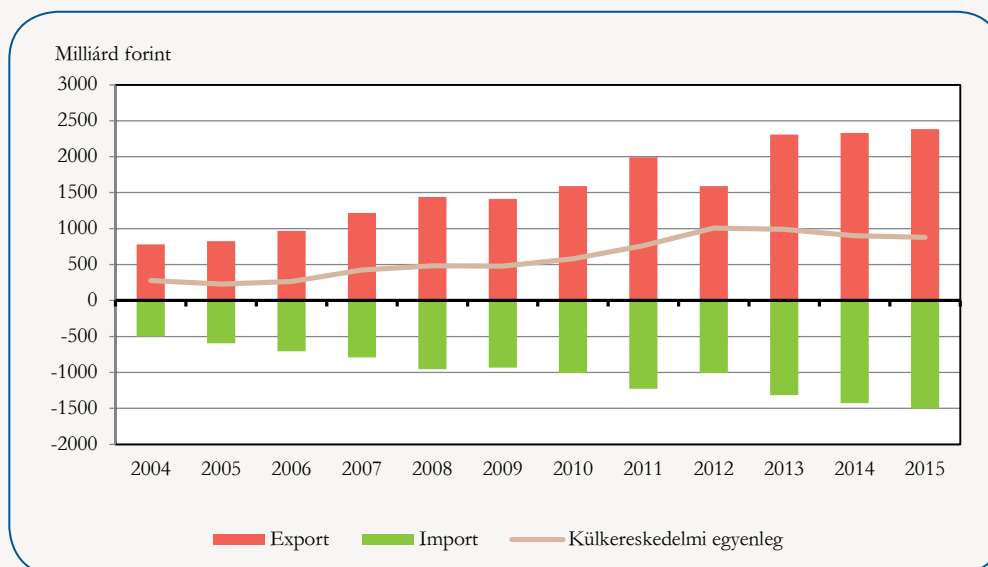
A mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ág éves teljesítményének megítélését segíti, ha a GDP termeléséhez való hozzájárulását nem folyó, hanem összehasonlító áron végezzük. E szerint 2015-ben közel 682 milliárd forint volt az agrárium részesedése 2005. évi átlagáron. Ez az előző évtől 13, a bázisévítől 18%-kal maradt el. Az időszak utolsó öt évének átlaga több mint tizedével elmarad az első öt évétől.

2.2. Külkereskedelem

Az élelmiszerek, italok és dohány termékcsoport a nyersanyagok áruféjezetbe sorolt **mezőgazdasági eredetű nyersanyagokkal** együtt 2015-ben 8,5%-kal részesedett Magyarország külkereskedelmi kiviteléből és 5,9%-kal a behozatalból. A termékcsoport aktívuma 2007 és 2012 között erőteljesen emelkedett (1007 milliárd forinttal tetőzött 2012-ben), azóta évről-évre mérséklődik az import erőteljesebb emelkedése miatt. 2015-ben az egyenleg 879 milliárd forint volt. A behozatal összesen **1505 milliárd forintot**, a kivitel **2384 milliárd forintot** tett ki 2015-ben. Előbbi 8,6%-kal volt magasabb az egy évvel korábbinál, utóbbi emelkedése 1% alatti volt.

4. ábra

A mezőgazdasági eredetű áruk külkereskedelmének egyenlege

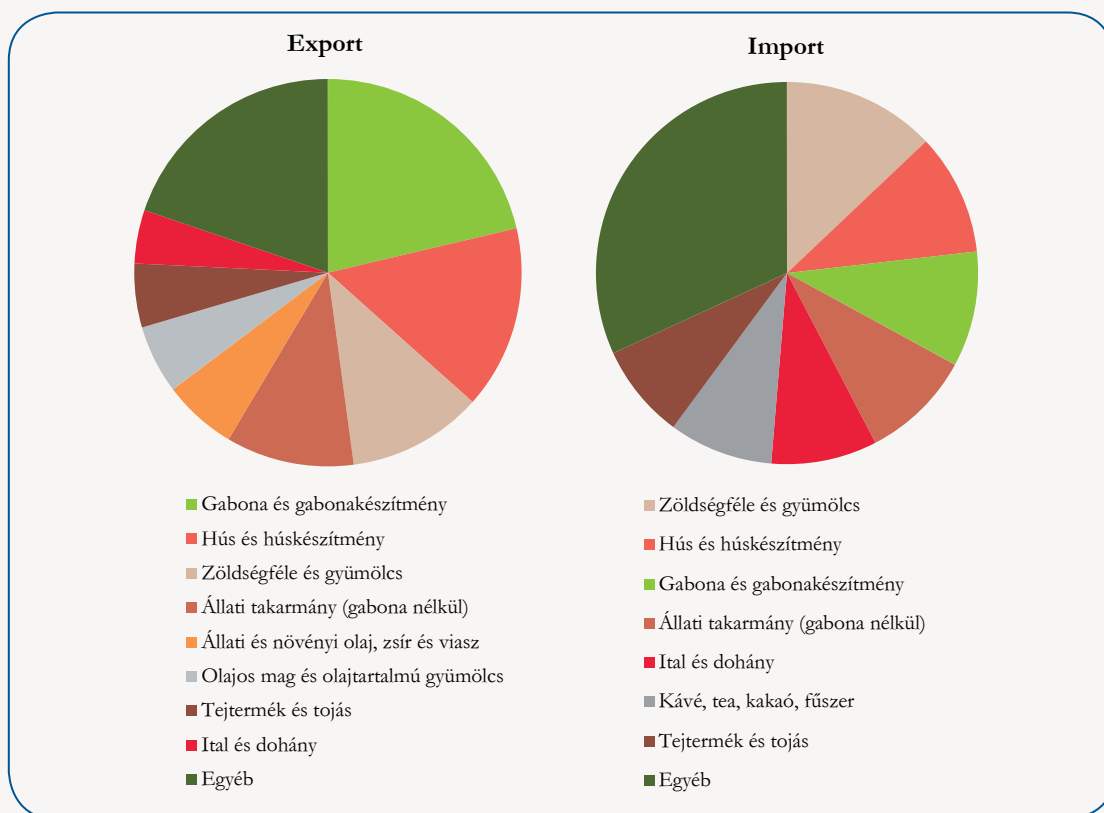

A növényi termékek exporttöbblete nem változott jelentősen, 704 milliárd forint volt 2015-ben. Gabonából jóval többet exportáltunk, mint az előző évben, de az import is nőtt. Kávé-, tea-, kakaó- és fűszer-, valamint zöldség- és gyümölcsbehozatalunk is emelkedett, utóbbi 18%-kal. Az élő állatok és állati termékek kiviteli többlete (236 milliárd forint) 3,9%-kal nőtt 2014-hez képest. A nagyobb súlyt képviselő hús és húskészítmények külkereskedelmi többlete 2015-ben 210 milliárd forint, az élő állatoké 39 milliárd forint volt, előbbi 5,6, utóbbi 4,7%-kal magasabb a 2014. évinél. Tejtermékekből és tojásból az elmúlt években nőtt a cserekereskedelem, az export nagyobb mértékű bővülésével összefüggésben hazánk 2012 óta már nettó exportőr. 2015-ben az előző évihez képest 2,0–2,0%-kal csökkent az export és az import is, 7 milliárd többlet keletkezett a forgalomból.

A növekvő forgalom mellett a behozatal és a kivitel szerkezete viszonylag stabil. Kivitelünk döntő részét a gabona és gabonakészítmény (21%), a hús és húskészítmény (15%), a zöldségféle és gyümölcs (11%), az állati takarmány, valamint az állati és növényi olaj, zsír és viasz áruféjezetbe sorolt termékek adják. Hazánkba a legnagyobb mennyiségben zöldség és gyümölcs (13%), hús és húskészítmény (10%), gabona és gabonakészítmény (9,8%), állati takarmány, ital és dohány, kávé, tea, kakaó és fűszer érkezik.

5. ábra

Mezőgazdasági eredetű export és import főbb áruajták szerint, 2015, %

A magyar kivitel kiegyenlített, több országba irányul, miközben a behozatal kevesebb országból és koncentráltabban érkezik. A magyar exportot befogadó első 15 ország a teljes kivitel 82%-át fedi le, közöttük 13 EU-tagország található. A 15 legnagyobb küldő ország között 14 EU-tagállam és a tagjelölt Szerbia található. A behozatal 92%-a származik innen. A teljes mezőgazdasági eredetű import 93%-a érkezik hazánkba az Európai Unióból.

3. tábla

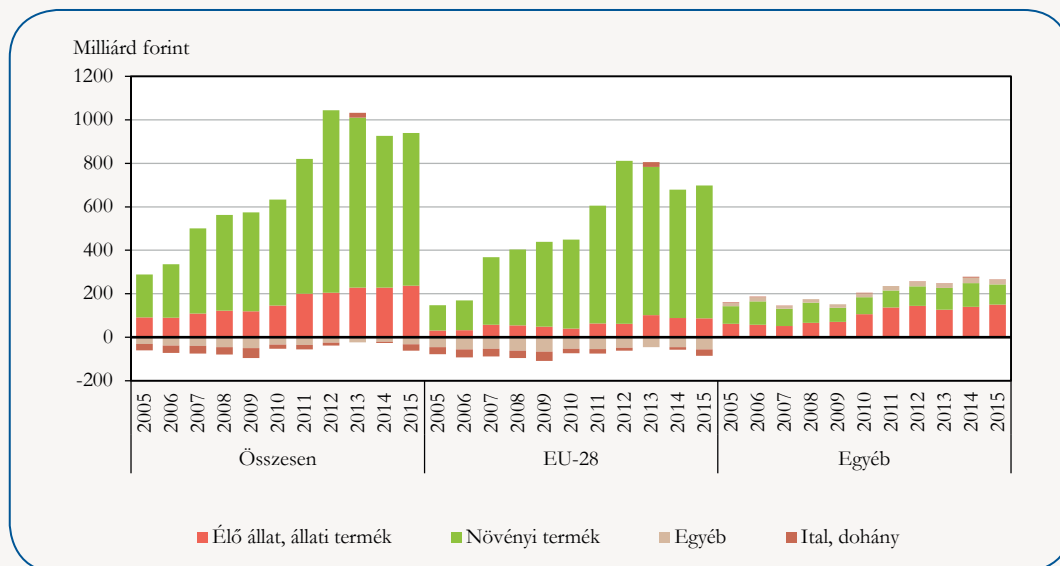
A mezőgazdasági eredetű export és import főbb országok szerint, 2015

Sorszám	Magyarországról export			Magyarországra import		
	befogadója	milliárd forint	megoszlás, %	feladója	milliárd forint	megoszlás, %
1.	Németország	352,9	14,8	Németország	300,8	20,0
2.	Románia	294,0	12,3	Lengyelország	164,4	10,9
3.	Ausztria	216,3	9,1	Szlovákia	148,7	9,9
4.	Olaszország	215,8	9,1	Hollandia	120,9	8,0
5.	Szlovákia	141,4	5,9	Ausztria	116,2	7,7
6.	Hollandia	127,7	5,4	Olaszország	86,9	5,8
7.	Csehország	94,2	4,0	Csehország	84,8	5,6
8.	Lengyelország	93,9	3,9	Franciaország	76,8	5,1
9.	Franciaország	77,9	3,3	Románia	75,2	5,0
10.	Egyesült Királyság	76,5	3,2	Spanyolország	43,6	2,9
11.	Horvátország	73,9	3,1	Szlovénia	39,6	2,6
12.	Oroszország	55,7	2,3	Belgium	38,2	2,5
13.	Belgium	44,1	1,9	Egyesült Királyság	34,2	2,3
14.	Szlovénia	42,9	1,8	Szerbia	23,9	1,6
15.	Japán	36,4	1,5	Horvátország	22,9	1,5
	1–15. összesen	1 944	81,9	1–15. összesen	1 377	91,5
	Összesen	2 384	100,0	Összesen	1 505	100,0

A mezőgazdasági eredetű külkereskedelmi termékforgalmunk teljes (exportot és importot összesítő) értékének 93%-át 25 partnerországgal bonyolítottuk le 2015-ben. Legjelentősebb partnerünk Németország (az összforgalom 17%-ával), Románia (9,5%), Ausztria (8,6%), Olaszország (7,8%) és Szlovákia (7,5%) volt. Ezek az országok stabil, tartós kereskedelmi partnereink.

6. ábra

A mezőgazdasági eredetű áruk külkereskedelmi egyenlege főbb árucsoportok szerint

2.3. A mezőgazdaság kibocsátása a mezőgazdasági számlarendszer alapján

2015-ben a növénytermesztési termékek csökkenő volumene a teljes kibocsátás volumenét visszavetette. Az állattenyésztés bővülő kibocsátása és az emelkedő árak miatt azonban a mezőgazdaság kibocsátási értéke folyó áron az előző évi szinten maradt. A bruttó hozzáadott érték volumene is csökkent, a munkaerő-ráfordítás nem változott jelentősen.

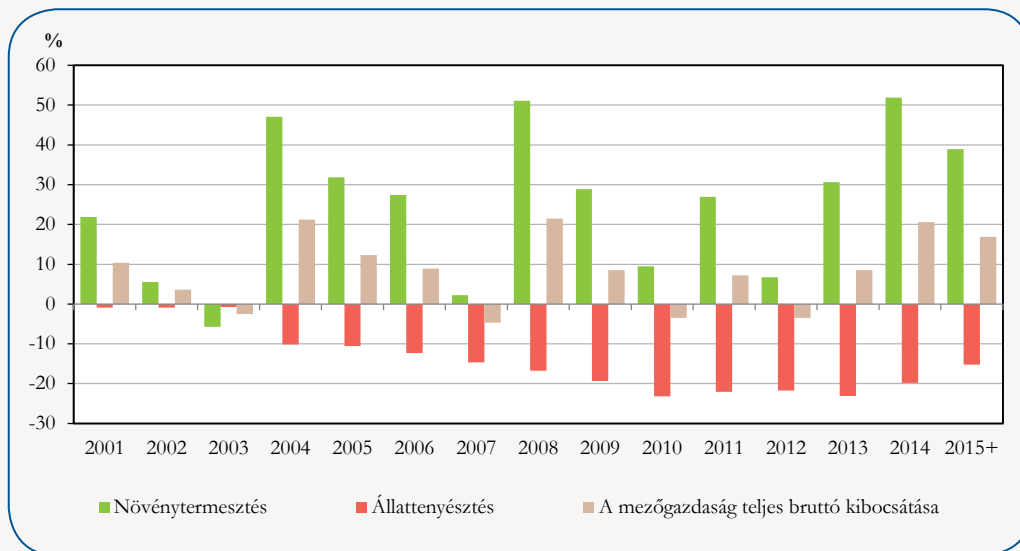
A **növénytermesztés kibocsátásának volumene** 8,6%-kal csökkent az előzetes adatok szerint. A kukorica kibocsátása 29%-ot zuhant, ami a magas előző évi bázissal, és a növények számára kedvezőtlen, száraz időjárással magyarázható. A főbb kalászosok volumene (a zab kivételével) emelkedett, azonban a gabonafélék kibocsátása összességében 13%-kal visszaesett. Az ipari növények kibocsátása 5,6%-kal csökkent, főként a repce, a dohány és a cukorrépa alacsonyabb volumene miatt. A takarmánynövények volumene 12, a burgonyaé 26%-kal csökkent, a kertészeti termékeké viszont 2,9%-kal bővült. A termelői kedv romlására utalhat, hogy a burgonya betakarított területe egy év alatt 13%-kal kisebb lett. A gyümölcsstermelés volumene 4,3%-kal csökkent, de 25%-kal drágult.

Az élő állatok kibocsátása 6,8, az állati termékeké 3,5, **az állattenyésztés teljes termelési volumene** összességében 5,7%-kal emelkedett. Nőtt a baromfi, a sertés, a szarvasmarha, valamint a tej kibocsátása is. Utóbbi jelentős (21%) áresése az egész termékcsoporthoz árszínvonalát mérsékelte.

Az egyes termékcsoporthoz kibocsátása az elmúlt években eltérő módon alakult. Az ipari növények kibocsátása 2005 óta nő, volumenük 2015-ben a 2005. évi 130%-a volt. A gabonafélék és a takarmánynövények kibocsátása többnyire a bázisév alatti szint alatt maradt az elmúlt években, előbbi volumene ráadásul rendkívül ingadozó. A kertészeti termékeknél 2010-ben volt a mélypont, azóta valamelyest nőtt a volumen, 2015-ben éppen elérte a bázisév értékét. A burgonya termelése ingadozó, de csökkenő trendet mutat. A gyümölcsfélék kibocsátási volumene szintén jelentősen változik évről-évre, összességében azonban emelkedés jellemzi. Az állatok és állati termékek kibocsátása 2010-ben érte el mélypontját, de a korábbi csökkenő trend megtört és azóta lassú emelkedés tapasztalható.

7. ábra

A bruttó kibocsátás volumenének változása 2000-hez képest

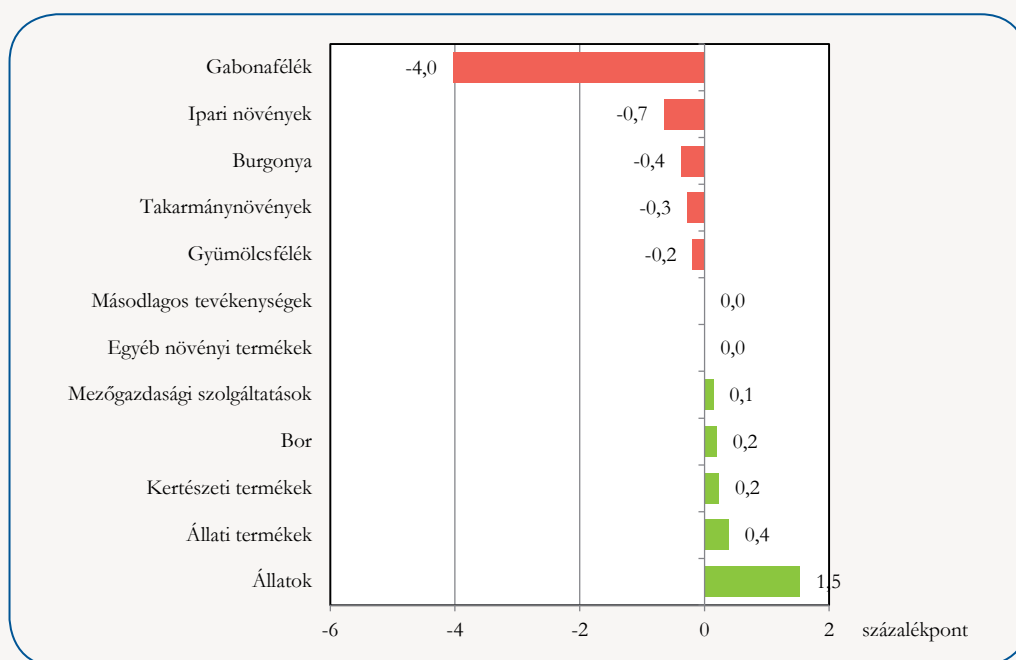

A **mezőgazdaság** teljes bruttó kibocsátása folyó alapon 2015-ben 2454 milliárd forint volt az előzetes adatok szerint, ami közel azonos az előző évvel. A volumen 3,0%-os csökkenését az árak 3,4%-os emelkedése kompenzálta. Utóbbi a növénytermesztést érintette elsősorban, a termékcsoporton belül 7,4%-os volt a drágulás, az állatok és állati termékek árszínvonala ezzel szemben 2,3%-kal mérséklődött. A növényi termékek 1428 milliárd (58%), az állatok és állati termékek 854 milliárd (35%), a mezőgazdasági szolgáltatások és másodlagos (főként mezőgazdasági termékfeldolgozó) tevékenységek 172 milliárd forint (7,0%) értékkel részesedtek a teljes bruttó kibocsátásból.

2015-ben a kibocsátás volumenének csökkenését több tényező együttesen alakította. Ezek közül a legjelentősebb hatása a gabona, valamint az élő állatok kibocsátásának volt. Előbbi 4,0 százalékponttal mérsékelte, utóbbi 1,5 százalékponttal emelte azt.

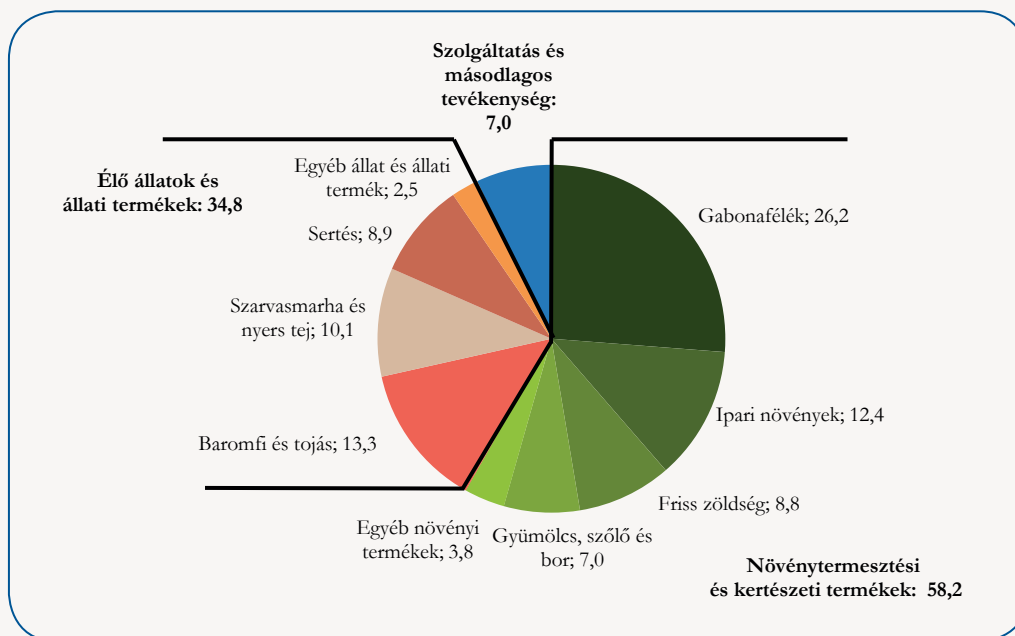
8. ábra

A mezőgazdasági kibocsátás volumenének változásához való hozzájárulás, 2015+

A növénytermesztésen belül a gabonafélék kibocsátása a legnagyobb részesedésű. A kukorica aránya 12, a búzáé 10%. Az állattenyésztésen belül a baromfi és a tojás együttes kibocsátása a legnagyobb súlyú (13%).

9. ábra

A mezőgazdaság teljes bruttó kibocsátása, 2015⁺, %

2.4. A gazdálkodás szervezeti keretei és a gazdaságszerkezet

A gazdaságok statisztikai megfigyelése

A gazdaságok számának és jellemzőinek vizsgálatát két – egymástól különböző – megfigyelés alapján végezhetjük el. Az első a **mezőgazdaságot, az erdőgazdálkodást és a halászatot magában foglaló „A” nemzetgazdasági ágban** regisztrált vállalkozások adatainak feltárása. Ez **ágazati megközelítés**, azaz a vállalkozások főtevékenysége alapján sorolja be az egységeket. A mezőgazdasági főtevékenységű vállalkozásokat tartalmazza, de nem nyújt információt azokról, amelyek bár mezőgazdasági tevékenységet is folytatnak, de azt nem főtevékenységként.

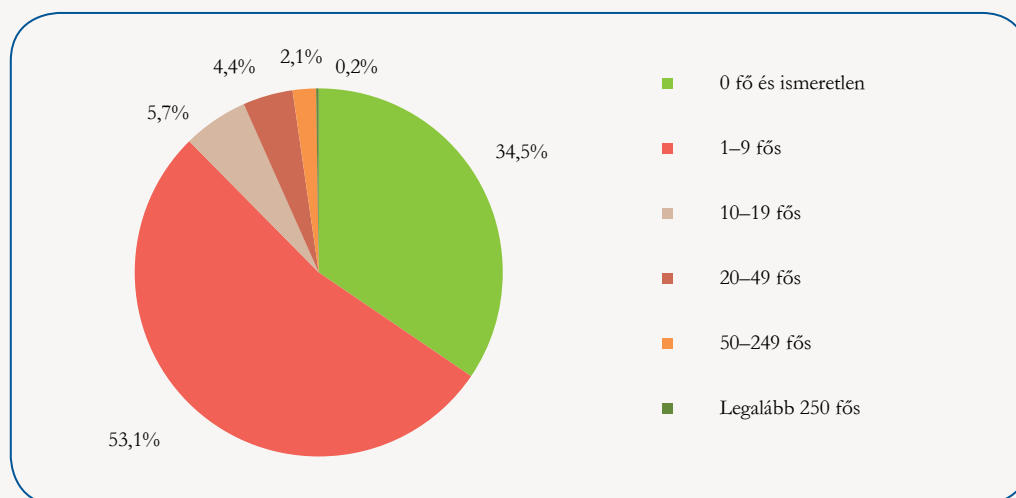
A statisztikai megfigyelés másik lehetősége a **tevékenység alapú megfigyelés**, amely egy meghatározott gazdaságméret felett megfigyeli a gazdaságokat tekintet nélkül arra, hogy annak mi a főtevékenysége.

2.4.1. Ágazati megközelítés

A mezőgazdaságban, erdőgazdálkodásban és a halászatban **regisztrált vállalkozások száma** 2015 végén megközelítette a **466 ezret**, ez a 2014. évvel lényegében azonos. Az önálló vállalkozások (452,5 ezer) száma nem változott döntően az egy évvel korábbihoz képest, a társas vállalkozásoké (13,5 ezer) 3,3%-kal csökkent. Előbbi száma mérsékelten, de évről évre emelkedik, a társas vállalkozásoké a legutóbbi csökkenésig viszonylag stabil volt. A társas vállalkozások **létszám szerinti megoszlása** a 10 fő alattiak döntő – 88%-os – súlyát képviseli. A 13,5 ezer társas vállalkozásból mindössze 18-ban foglalkoztattak 500 főnél többet, és 4 ezer foglalkoztatott nélküli vállalkozást tartunk nyilván.

10. ábra

A regisztrált társas vállalkozások megoszlása létszám-kategóriák szerint, 2015

2.4.2 Tevékenység alapú megfigyelés

A 2013-ban végrehajtott **gazdaságszerkezeti összeírás** (GSZÖ) adatai szerint 2013-ban összesen 8,4 ezer gazdasági szervezet és 485 ezer egyéni gazdaság végzett mezőgazdasági tevékenységet. A gazdasági szervezetek száma 2,0%-kal elmaradt a legutóbbi, 2010-es teljes körű összeírás során mért értéktől, azonban az ingadozás ellenére is viszonylag stabil a szervezetek köre. Az egyéni gazdaságok száma – változó ütemben – folyamatosan csökken, 2000 óta a gazdaságok fele megszűnt.

2.5. A mezőgazdaság munkaerő-felhasználása

A mezőgazdasági munkaerő statisztikai megfigyelése

A mezőgazdasági munkát végzők száma többféle értelmezéssel határozható meg, a munkaerő-felhasználás több, hiteles, nemzetközi módszertan szerint is számítható. A gazdasági szervezetekben foglalkoztatottak, alkalmazottak többnyire napi 8 órában végzik tevékenységüket, azonban az egyéni gazdaságokban nem ritka a napi néhány órás munkavégzés sem.

Többek között ilyen okok vezettek el az éves munkaerőegység (ÉME) fogalmának bevezetéséhez, ami a néhány órás munkavégzés teljes munkaidős munkavégzésre (évi 1800 óra) való átszámítását teszi lehetővé, összehasonlítvá téve a gazdasági szervezetekben és az egyéni gazdaságokban végzett munka nagyságát. Az EU gyakorlata megkülönbözteti a fizetett és a nem fizetett munkavégzést is, utóbbi az egyéni gazdaságokban a háztartások tagjai által végzett mezőgazdasági munkát fedi.

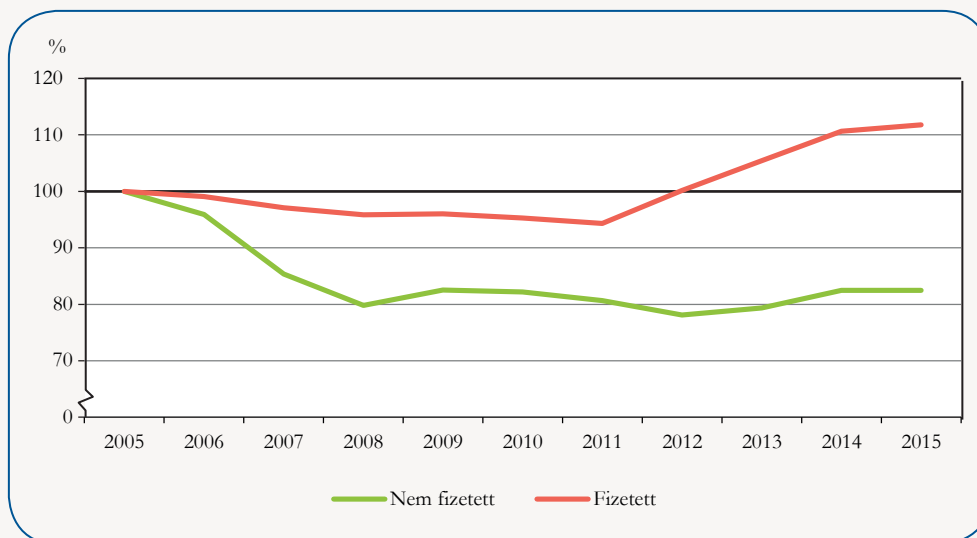
Az éves munkaerőegység jól használható a mezőgazdasági munka szerkezetének vizsgálatára, azonban nem alkalmas a nemzetgazdaság más ágakkal való összehasonlítására, ugyanis a munka mennyiségét és nem a munkát végzők számát fejezi ki. Munkaerő-ráfordításként a kiegészítő tevékenységként végzett mezőgazdasági munkával is elszámol, azaz a nem mezőgazdasági főtevékenységű foglalkoztatottak mezőgazdasági munkáját is figyelembe veszi. A más nemzetgazdasági ágakkal való összehasonlításra a valamennyi nemzetgazdasági ágra kiterjedő munkaerő-felmérés és az intézményi munkaügyi statisztika szolgál. A lakossági munkaerő-felmérés sajátossága, hogy csak részben, az intézményi munkaügyi statisztika pedig egyáltalán nem számol az egyéni gazdaságokban végzett mezőgazdasági tevékenységgel.

2015-ben a **munkaerő-ráfordítás** nagysága **464 ezer** ember teljes munkaidős (évi 1800 óra) tevékenységének felelt meg az előzetes adatok szerint. 2015-ben nem volt jelentős változás az előző évhez képest. Az összes munkaerő-ráfordítás 72%-a nem fizetett munkaerő-felhasználás volt. Ez az arány fokozatosan csökkent az elmúlt években (2005-ben még 78% volt). A mezőgazdaság munkaerő-

ráfördítése 2005 óta 11%-kal csökkent, ami elsősorban a nem fizetett munkaerő 18%-os visszaesésével magyarázható. A visszaesés 2012 után megállt, az utolsó 3 évben enyhén emelkedett, majd stagnált a nem fizetett munkaerő-felhasználás. A fizetett munkaerő is mérséklődött 2011-ig, azt követően azonban emelkedett a ráfordítás. Összességében szerkezetváltás zajlott az elmúlt években, a csökkenő családi munkaerőt fizetett alkalmazottak munkája váltja fel.

11. ábra

Mezőgazdasági munkaerő-felhasználás (2005=100%)

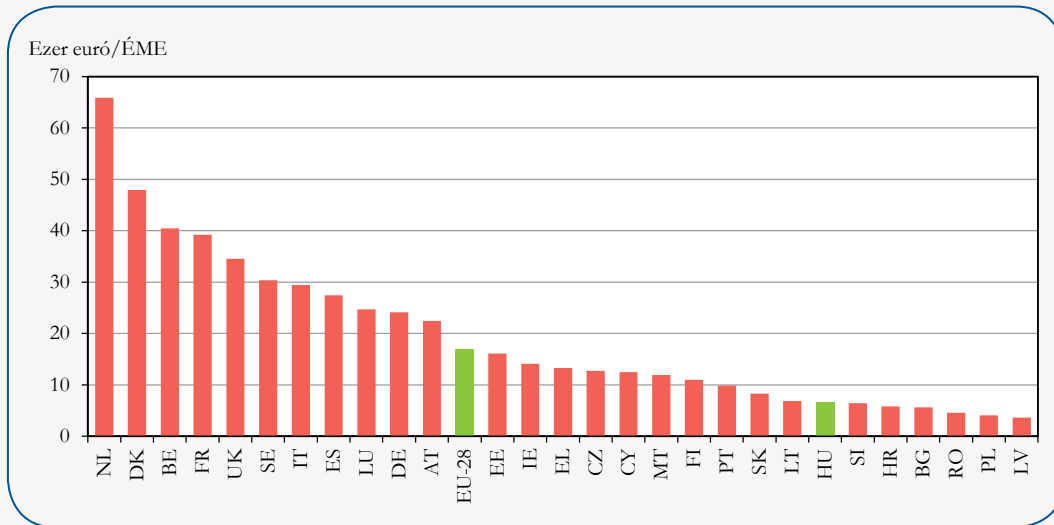
A **lakossági munkaerő-felmérés** adatai szerint 2015-ben országosan 4,2 millió főt foglalkoztattak, 2,7%-kal többet, mint előző évben. Ezen belül a mezőgazdaságban, a vad és erdőgazdálkodásban, valamint a halászatban a foglalkoztatottak 4,8%-a, 203,2 ezer fő dolgozott, közel 7,2%-kal többen, mint 2014-ben. Az **intézményi munkaügyi statisztika** által 2015-ben 78,9 ezer fő alkalmazottat számoltak a mező-, vad- és erdőgazdálkodásban, valamint a halászatban. A létszám éppen csak meghaladta az egy évvel korábbit.

A mezőgazdasági munkaráfordítás hatékonysága az Európai Unióban

A bruttó hozzáadott értéknek a munkaerő-felhasználásra vetített értéke segítségével a befektetett munka hatékonyságát vizsgálhatjuk. A 2015. évi előzetes adatok alapján az Európai Unióban e fajlagos adat a tagországok között szélsőséges értékek között szóródott, az első és utolsó öt állam átlagos értéke közötti különbség csaknem tízszeres. Az élen messze kiemelkedik Hollandia, ahol egy dolgozó teljes éves tevékenységével közel 66 ezer euró bruttó hozzáadott értéket állított elő 2015-ben. Az átlagnál (17 ezer euró) sokkal kedvezőbb az érték továbbá Dániában (48 ezer euró), Belgiumban (40 ezer euró) és Franciaországban (39 ezer euró). Ezzel szemben rendkívül alacsony az érték Lettországon (3,7 ezer euró), Lengyelországban (4,1 ezer euró) és Romániában (4,6 ezer euró). A mutató értékét számos tényező befolyásolja, többek között a kibocsátás szerkezete (intenzív vagy extenzív termelés), a ráfordítások nagysága vagy a termelési technológiák fejlettsége.

12. ábra

A bruttó hozzáadott érték és a munkaerő-ráfordítás aránya az Európai Unióban, 2015

[Országkódok](#)

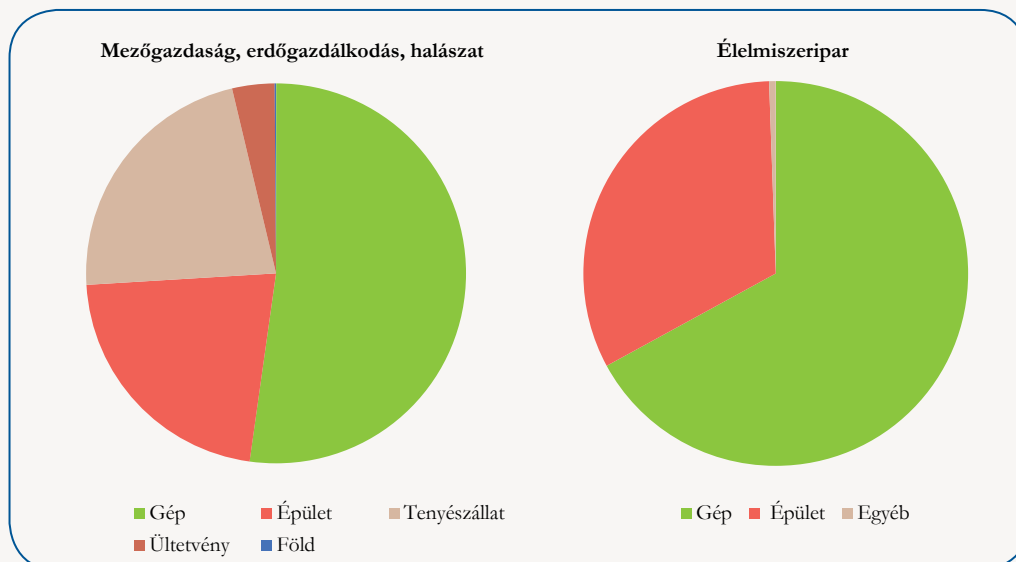
2.6. Beruházások a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban

2015-ben a nemzetgazdaság összes beruházási értéke 5582 milliárd forint volt, ebből a mezőgazdaság, **erdőgazdálkodás, halászat ág 235 (4,2%), az élelmiszeripar 131 milliárd forinttal (2,3%)** részesedett. A teljes nemzetgazdaság beruházási volumene mindössze 0,6%-kal emelkedett, a mezőgazdaságé 29, míg az élelmiszeriparé 17%-kal csökkent. Az agrár- és élelmiszeripar beruházásainak együttes súlya 2011 és 2014 között évről évre nagyobb volt a nemzetgazdaságon belül. Az élelmiszeripart egyebek mellett a stratégiai ágazattá nyilvánítás is segítette 2014-ben. 2015-ben azonban mindkét területen jelentősen esett a volumen.

Anyagi-műszaki összetétel szerint vizsgálva a mezőgazdaságban a beruházások 52%-át a gépek, 22%-át az épületek tették ki 2015-ben. Éppen e két tétel csökkenése volt a legnagyobb. A tenyészállat- és ültetvényberuházás a teljes érték valamivel több, mint negyedét adta, esetükben a visszaesése mérsékeltebb volt. Az élelmiszeriparban a teljesítményérték 67%-át fordították gép-, 32%-át pedig épületberuházásra. Elsősorban a gépberuházások hanyatlása okozta az élelmiszeripar volumencsökkenését is.

13. ábra

A mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat és az élelmiszeripar beruházásai, 2015, %

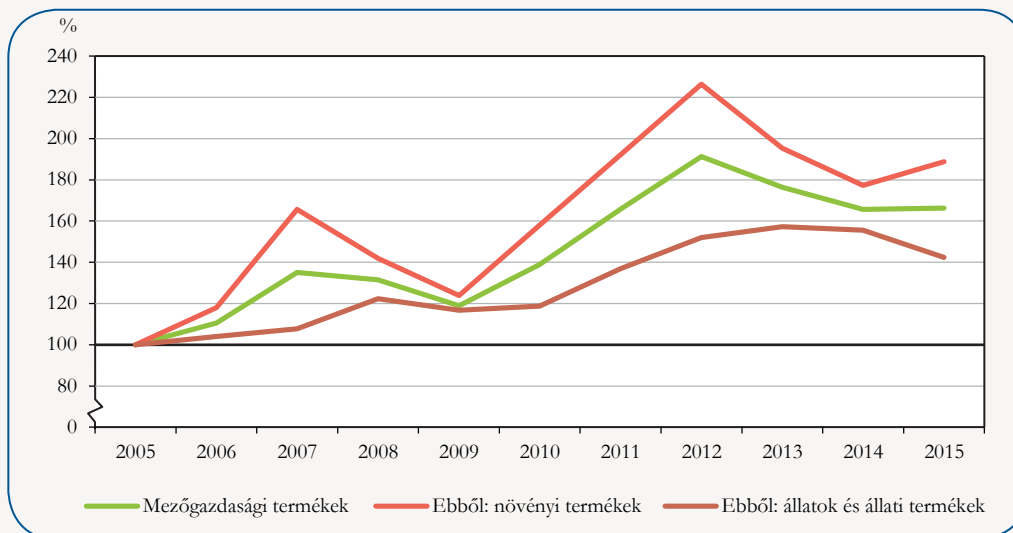
2.7. Termelői és ráfordítási ár

2015-ben a mezőgazdasági termelői árindex nem változott jelentősen (0,4%-kal nőtt), az egyes termékcsoportokon belül azonban számottevő ármozgás volt.

A növényi termékek ára 6,4%-kal emelkedett, az állatok és állati termékek ára viszont 8,4%-kal csökkent.

14. ábra

A mezőgazdasági termékek termelőiár-indexe
(2005=100%)

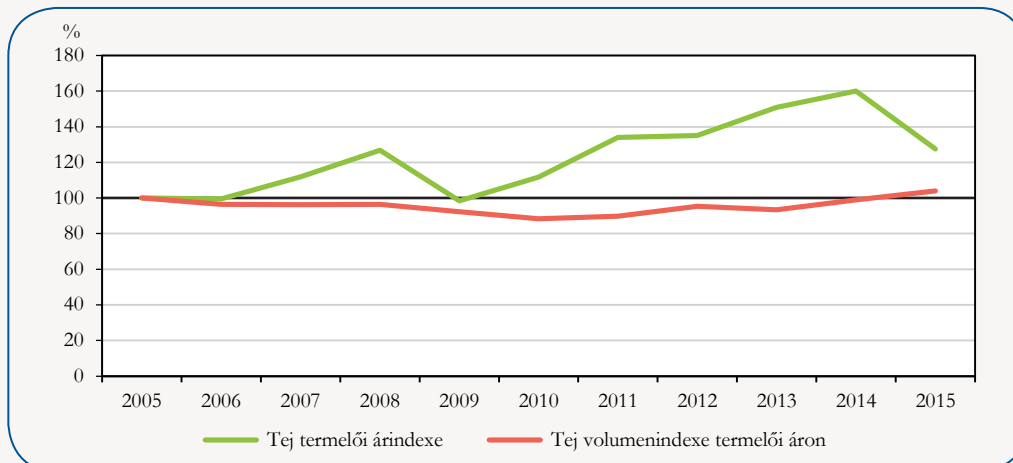

A **növénytermesztési és kertészeti termékek** árszínvonalának erős ingadozását az elmúlt években elsősorban a nagy súlyt képviselő gabonák, valamint a szőlő és a gyümölcsfélék ármozgása okozta. 2013-ban a termelők nagyjából 1 millió tonnával több búzát arattak, mint az előző években. 2014-ben pedig a kukorica rekordtermésének volt ármérséklő hatása. 2015-ben a termésmennyiség mérséklődése a gabona árának kismértékű (3,0%-os) emelkedésével járt.

A búza ára nem változott 2014-ben és 2015-ben. Miután a megelőző két évben jelentősen esett, a kukorica ára 2015-ben 6,2%-kal nőtt. A napraforgó és a repce ára is számottevően emelkedett, előbbié 18, utóbbié 11%-kal lett magasabb. A paradicsom ára a termésmennyiséggel párhuzamosan évről-évre erősen ingadozik, 2015-ben viszont nem volt árváltozás. A gyümölcsfélék közül az alma 28, a szőlő 10%-kal drágult. A burgonya ára az előző évi szinttől mindössze 1,0%-kal maradt el 2015-ben.

15. ábra

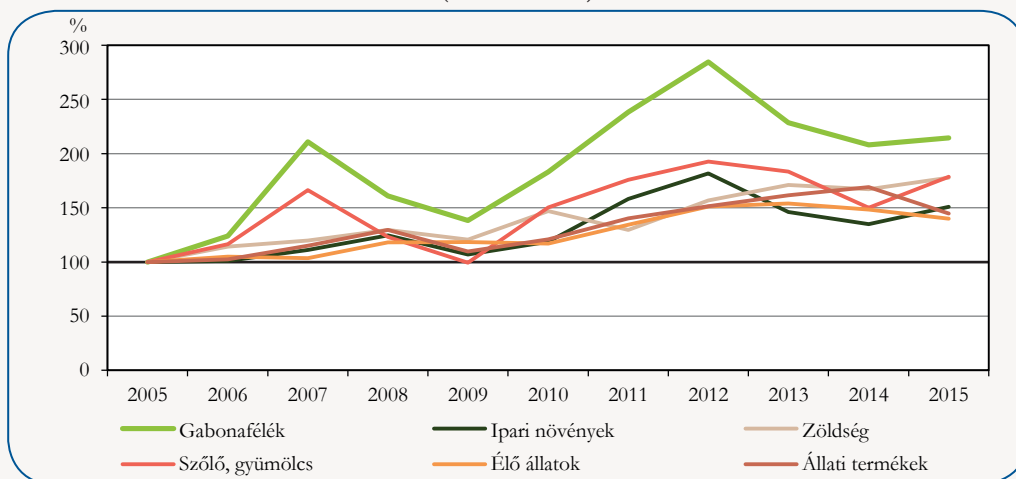
A tej volumen- és termelőiár-indexe (2005=100%)

Az **állatok és állati termékek** ára 2014 után 2015-ben is mérséklődött (8,4%-kal). Erre az elmúlt években nem volt példa, 2005 után csak 2009-ben volt áresés a termékcsoporton belül. Az **élő állatok** ára 5,6%-kal mérséklődött. A vágómarha ára nem változott, a vágóbaromfié 2,3%-kal csökkent, a vágósertésé pedig 10%-kal visszaesett. Az **állati termékek** áresése szintén jelentős volt 2015-ben. A tej ára 2010 és 2014 között folyamatosan emelkedett a világszerte tapasztalható keresletnövekedés hatására, 2015-ben azonban 20%-kal esett az ár. Az étkezési tyúktojás ára 6,9%-kal nőtt 2015-ben az egy évvel korábbihoz képest.

16. ábra

A mezőgazdasági termékek termelőiár-indexei főbb termékcsoportonként
(2005=100%)

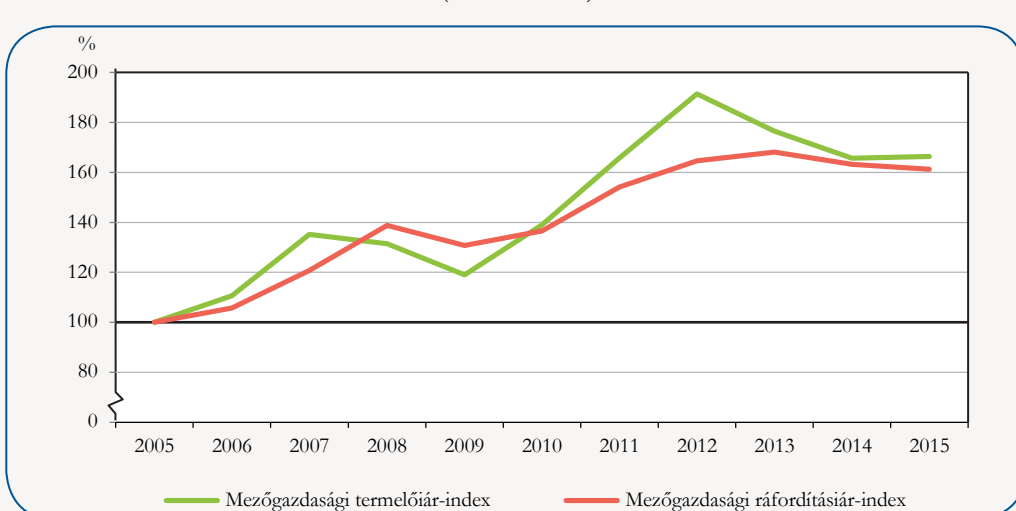

2015-ben a mezőgazdasági termelés ráfordítási árai az előző évhez viszonyítva 1,2%-kal csökkentek, ami a folyó termelőfelhasználás árszínvonalának 1,8%-os csökkenéséből, és a mezőgazdasági beruházások árszínvonalának 2,8%-os növekedéséből tevődött össze. A folyó termelőfelhasználáson belül az energia közel 11%-os árcsökkenése volt a meghatározó. A takarmányok ára kisebb mértékben (2,7%), de szintén mérséklődött. A vetőmagok, a műtrágyák, a növényvédő szerek, illetve az állatgyógyászati készítmények és szolgáltatások ára valamelyest magasabb volt, mint 2014-ben. A mezőgazdasági beruházásokon belül a gép- és az épületberuházások is nőttek (3,1, illetve 2,6%-kal).

2015-ben a mezőgazdasági termelői árak változatlansága és a ráfordítási árak mérséklődése a gazdálkodóknak kedvezett. A hányadosuk alapján hol előbbi, hol utóbbi nőtt gyorsabban. 2010 és 2012 között a termelői árak növekedése erőteljesebb volt, 2013-tól azonban az árelőny mérséklődött.

17. ábra

Termelői- és ráfordításiár-index
(2005=100%)

Bővebben

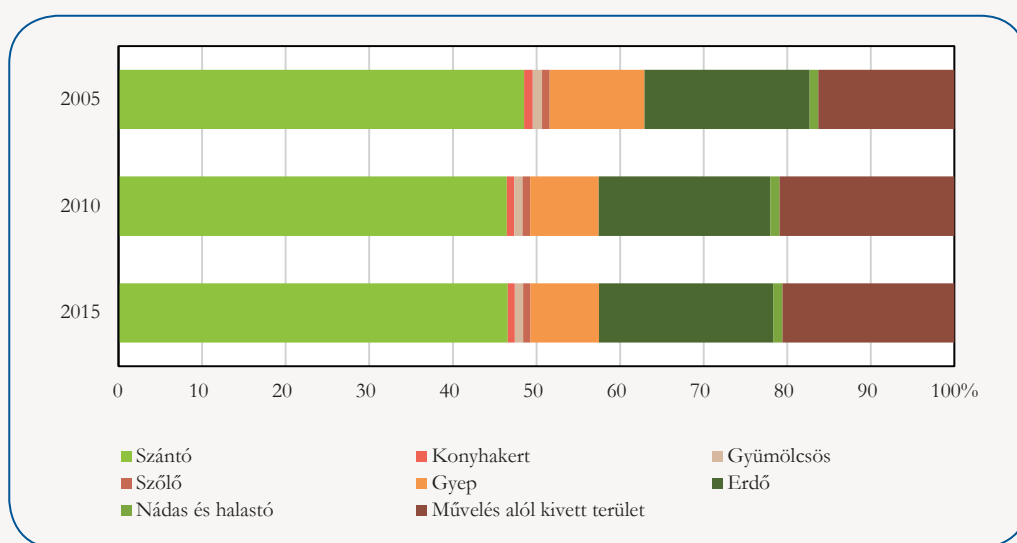
3. A földhasználat és a növénytermesztés főbb jellemzői

3.1. Földhasználat művelési ágak és gazdálkodási formák szerint

Hazánk 9,3 millió hektárnyi területének 79%-a – 7,4 millió hektár – termőterület. Ezen belül 5,3 millió hektár mezőgazdasági és 1,9 millió hektár erdőterület volt, a mezőgazdasági terület 57, az erdő 21%-ot foglalt el az ország területéből 2015-ben. Előbbi közel 8,7%-kal csökkent, utóbbi 5,6%-kal nőtt 2005 óta. A szántóterület 47%-os aránya (4 millió 332 ezer hektár) évek óta nem változott számottevően. Ugyanakkor a gyümölcssterület 10%-kal csökkent (92 ezer hektár) 2005 óta, de a szőlőterület (81 ezer hektár) is 6,3%-kal visszaszorult. A hasznosított gyepterület (2015-ben 761 ezer hektár, az ország területének 8,0%-a) az elmúlt években stagnált.

18. ábra

Földhasználat művelési ágak szerint

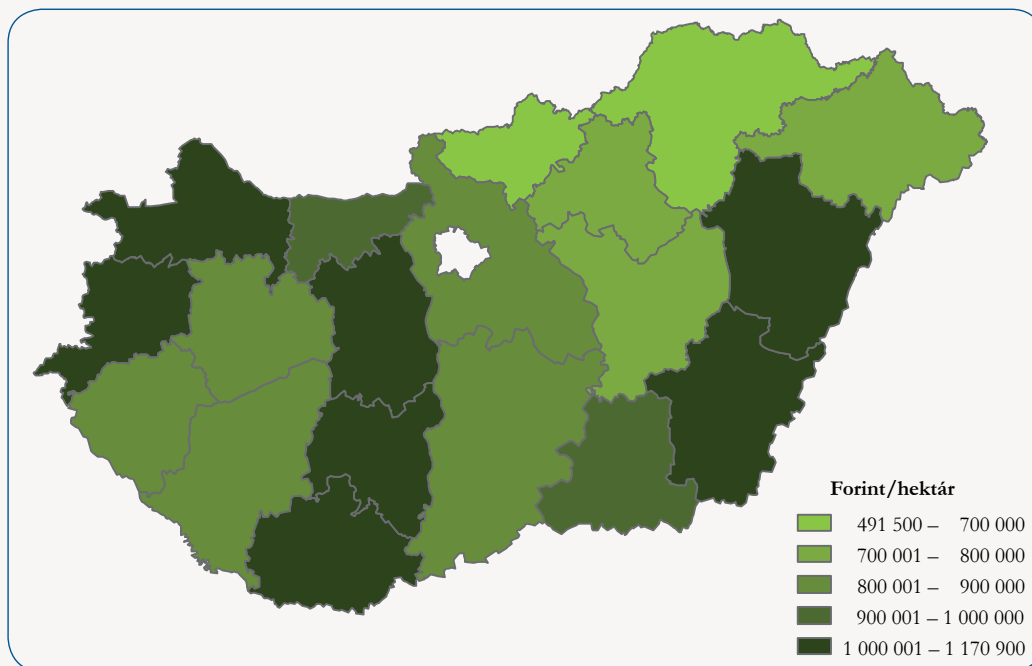
Az ország összes földterületének 38%-át gazdasági szervezetek, 35%-át egyéni gazdálkodók használták 2015-ben. A fennmaradó 27% gazdaságra nem azonosítható (nemzeti parkokhoz, MÁV-hoz, Országos Vízügyi Főigazgatósághoz, Honvédséghez, egyházakhoz tartozó és egyéb) terület, amelynek 42%-a nem mezőgazdasági hasznosítású volt. A földhasználat gazdálkodási formák szerinti összetétele az utóbbi években lényegében nem változott.

A termőföld árának alakulása

2014-ben a mezőgazdasági termőföld évek óta tartó drágulása tovább folytatódott, az átlagár 15%-kal magasabb volt az előző évihez képest. A szántó 16%-kal drágult, átlagára 2014-ben közel 885 ezer forint volt. A föld árát számos tényező befolyásolja, ezért az ország egyes területein az országos átlagtól jelentősen eltérhet. A legdrágább területek Hajdú-Bihar, Békés, Győr-Moson-Sopron és Vas megyében találhatók, ahol a szántó hektáronkénti ára jóval 1 millió forint felett volt. A legolcsóbban Nógrád megyében lehetett szántóföldhöz jutni, ahol 1 hektár szántóföld átlagára 500 ezer forint alatt maradt. 2014-ben a szántó művelési ágba tartozó földterületek éves bérleti díja – az előző év 5,2%-os növekedése után – átlagosan további 5,2%-kal emelkedett az előző évhez képest. Így egy hektár szántó országos éves bérleti díja 2014-ben 42 700 forint volt.

19. ábra

Egy hektár szántóföld ára, 2014

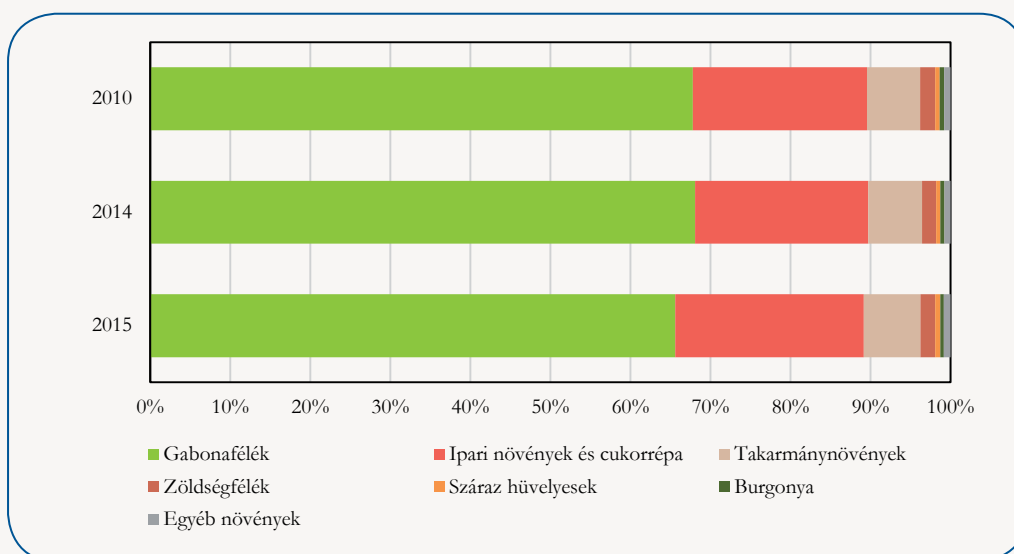
3.2. Növénytermesztés

3.2.1. Vetésszerkezet

A vetésszerkezet évről évre alapvetően stabil. A **gabonafélék aránya** a szántóföldi vetésszerkezetben **66%** volt 2015-ben. Ezen belül a **búzával** és a **kukoricával** vetett terület a szántók 25, illetve 28%-át tette ki. Az **olajos magvú növények** aránya az elmúlt években 21–23% között alakult. 2015-ben a napraforgó aránya 15, a repcéé 5,4% volt. E két ipari növény együttes aránya a 2004. évi vetésszerkezetben 14%, 2015-ben viszont már 20% volt. A cukorrépa vetésállománya 2015-ben az előző évhez hasonlóan mindössze 0,4%-kal részesedett az összes vetésterületből.

20. ábra

Szántóföldi vetésszerkezet, 2010–2015. május 31.

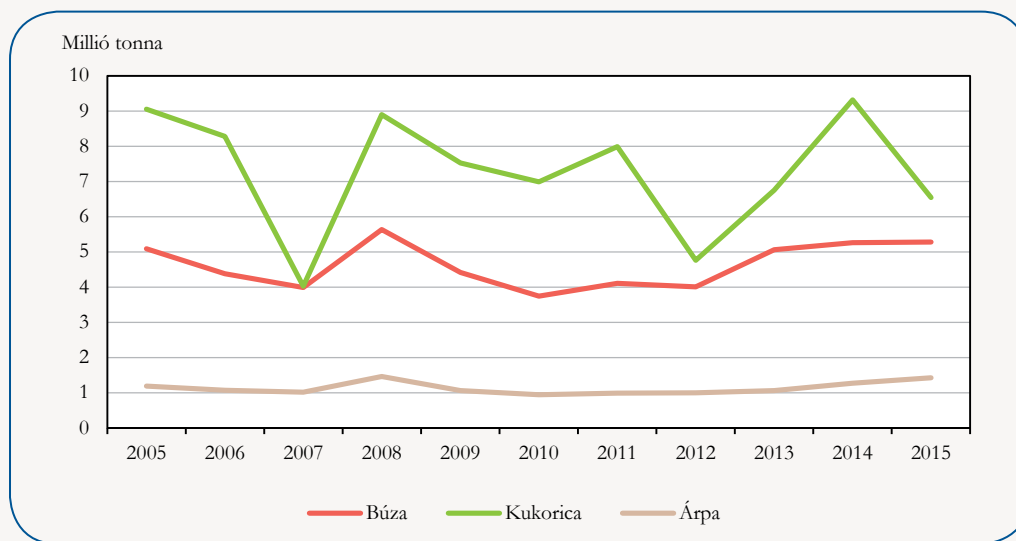
3.2.2. Gabonafélék termesztése

2015-ben 2,7 millió hektáron 14,0 millió tonna **gabonát** takarítottak be. A termésmennyiség 16%-kal csökkent, ez azonban csak 2014-hez képest kedvezőtlen (az az év több növény esetében kivételesnek tekinthető). Az ötéves átlagot 5,0%-kal haladta meg a termés. A terület az előző évitől és a megelőző öt év átlagától is elmaradt valamelyest.

Kukoricából 30%-kal kevesebbet, 6,5 millió tonnát takarítottak be, a csökkenés az előző öt évhez képest csak 8,6%-os volt (2014-ben rekordtermés volt). Termésátlaga (5,7 tonna/hektár) a terméshez hasonlóan alakult, a 2014. évihez képest jelentős, a korábbi évekhez viszonyítva viszont mérsékelt volt a visszaesés.

21. ábra

A főbb gabonafélék termésmennyiségének alakulása

Búzából 2015-ben az előző évinél 7,5%-kal kisebb területen (1 millió hektár) **5,3 millió tonnát** arattak, annyit, mint 2014-ben. Ez közel ötödével több a megelőző öt év átlagánál. A növény termésátlaga kiemelkedő, 5,1 tonna/hektár volt.

Az árpa területe és a betakarított mennyiség is nőtt az elmúlt években. Előbbi (296 ezer hektár) 2,8%-kal, utóbbi (1,4 millió tonna) 12%-kal emelkedett. Rozsból a 2014. évinél többet, 103 ezer tonnát takarítottak be. Zabból 130 ezer tonnát, az előző évinél 4,4%-kal kevesebbet arattak.

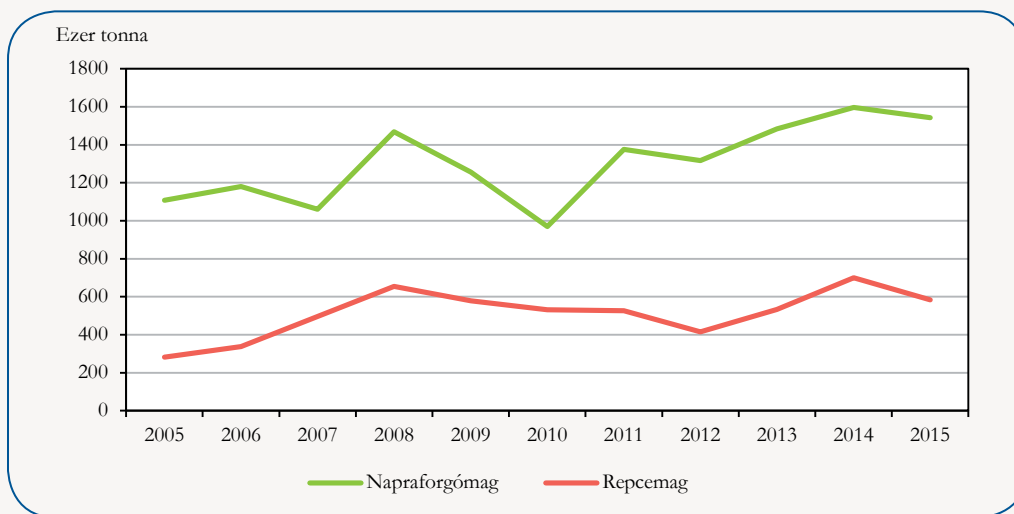
Az utóbbi években az időjárási szélsőségek fokozódtak, emiatt korábban nem tapasztalt mértékű termésingadozások fordultak elő. Többségében az aszályos évek vetették vissza a hozamokat (leginkább 2007-ben és 2012-ben), 2010-ben a rendkívüli mennyiségű csapadék okozott problémát. 2014 időjárása viszont kedvezett a növénytermesztésnek, az őszi belvizek azonban helyenként a tervezett vetést hátráltatták, ami összefügg a 2015-ös betakarított terület csökkenésével.

3.2.3. Ipari növények termesztése

A főbb olajos magvak közül a **napraforgó** és a **repce** betakarított területe is emelkedett 2015-ben. Előbbi mennyisége 3,4%-kal csökkent, összesen több mint **1,5 millió tonna** termelt, de ez a mennyiség is kiemelkedőnek számít. A hazai repcetermesztést az elmúlt években a kedvezőtlen időjárás többször visszavetette. A belvíz, a szárazság és az erős fagy egyaránt csökkentették a növénykultúra eredményességét. 2014-ben viszont rekordtermést arathattak a gazdák. Ehhez képest 2015-ben jelentősen, 17%-kal visszaesett a termésmennyiség, **584 ezer tonnát** takarítottak be. A **cukorrépa** mennyisége is a repcével hasonló arányban csökkent, 2015-ben összesen **886 ezer tonnát** termeltek nagyjából azonos területen. Hozama (58 tonna/hektár) az ötéves átlagnak megfelelő volt.

22. ábra

A főbb olajos magvak termésmennyisége

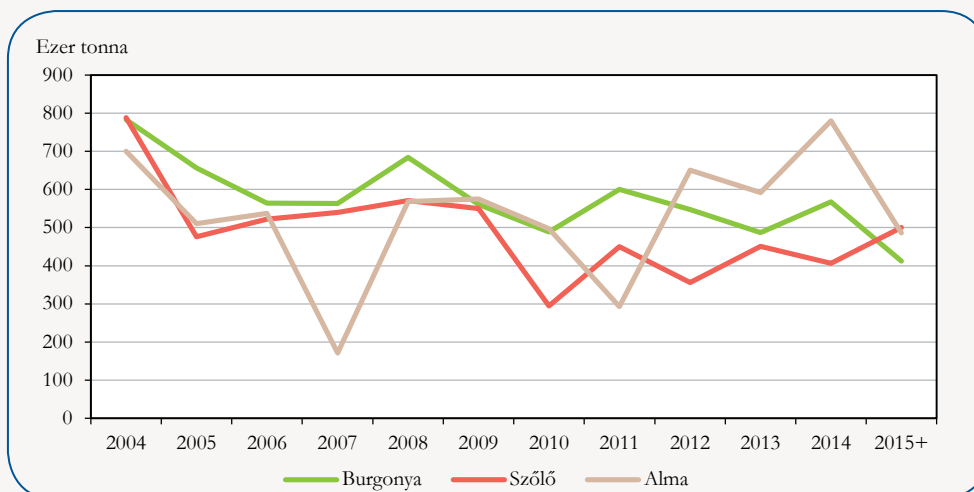
3.2.4. Egyéb növények termesztése

Burgonyából 2015-ben mindössze 412 ezer tonna, az előző évinél 27%-kal kevesebb termett, ami a legalacsonyabb mennyiség 1921 óta. A betakarított terület is 17%-kal csökkent az előző évihez viszonyítva. A termelői kedvet az erősen ingadozó felvásárlási árak és termésmennyiség is visszavetették.

A **zöldségfélék** termésmennyisége 3,4%-kal nőtt, közel 1,6 millió tonna termett. A **gyümölcsfélék** mennyisége (861 ezer tonna) 17%-kal visszaesett, elsősorban az almatermés 38%-os csökkenése miatt. A szőlőtermés 2015-ben az előzetes adatok szerint mintegy 500 ezer tonna volt, közel negyedével több, mint 2014-ben.

23. ábra

A burgonya, a szőlő és az alma termésmennyisége

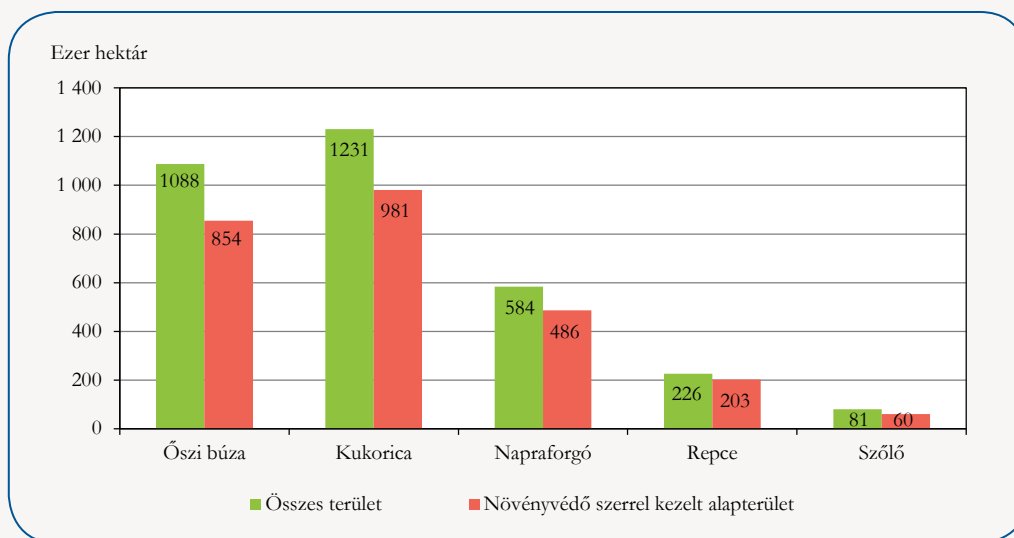
3.3. Növényvédőszer-felhasználás

A Központi Statisztikai Hivatal 2014-ben a Földművelésügyi Minisztériummal és a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatallal (NÉBIH) együttműködésben adatgyűjtést hajtott végre a Nemzeti Növényvédelmi Cselekvési Tervben szereplő növénykultúrákban (őszi búza, kukorica, napraforgó, repce, szőlő, alma) történő növényvédőszer-felhasználásról. A növénytermesztéssel foglalkozó gazdasági

szervezetek körében a KSH teljeskörűen gyűjtötte össze az adatokat, míg az egyéni gazdaságok esetében a NÉBIH végezte el az adatgyűjtést a mintában kijelölt gazdaságok körében, a permetezési napló adatainak begyűjtésével. A kiválasztott hat kultúra lefedte a teljes szántóterület 72, illetve az összes mezőgazdasági terület 61%-át.

24. ábra

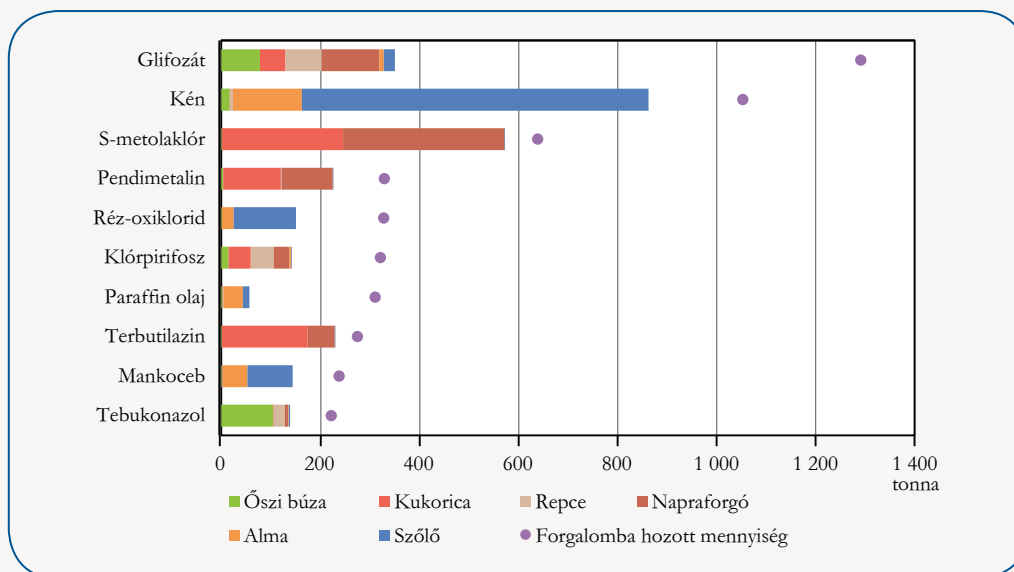
A növényvédő szerrel kezelt területek nagysága, 2014

A legnagyobb mennyiségben forgalmazott hatóanyagok közül a felmérésben szereplő hat kultúrában kénből, S-metolaklóról és glifozátból használtak a legtöbbet.

25. ábra

A tíz legnagyobb mennyiségben forgalmazott hatóanyag forgalmazása és felhasználása hat növénykultúrában, 2014

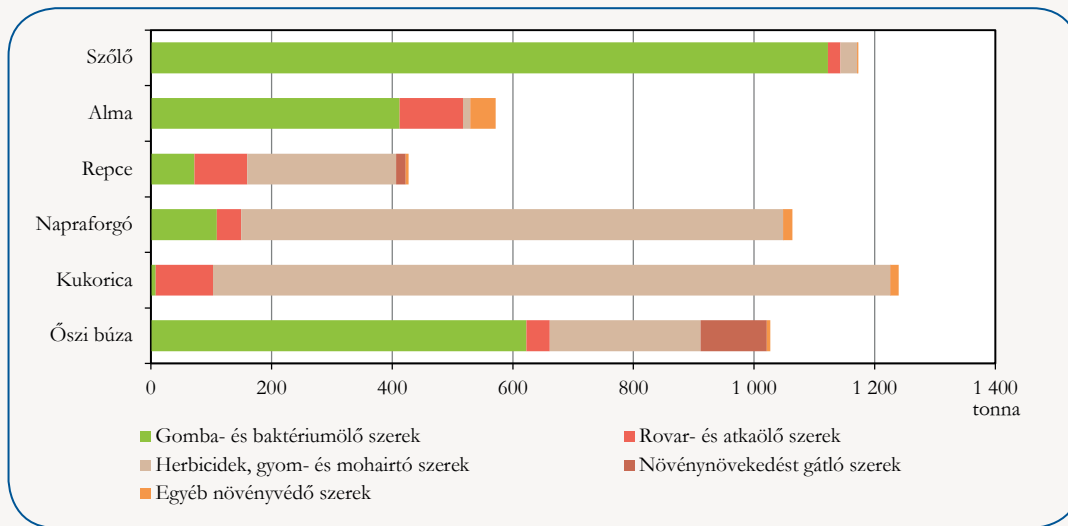

A forgalmazott mennyiségektől való jelentős eltéréseket az okozza, hogy ezeket a hatóanyagokat nem csak ezekben a kultúrákban, továbbá nem csak a mezőgazdaságban használják fel. A glifozát (gyomirtó hatóanyag) felhasználása jelentősen megnőtt világszerte. Forgalmazott mennyisége hazánkban

is növekedett az utóbbi években, 2014-ben a legnagyobb mennyiségben forgalmazott hatóanyag volt. Mennyisége 47%-kal növekedett 2013-hoz képest. Felhasználása történhet a mezőgazdaságon kívül (konyhakertekben, parkokban, esetleg sportpályákon) is, illetve a 2014. évi forgalmazott mennyiségben történt jelentős növekedés még nem jelent meg a 2014. gazdálkodási évi felhasználásban (amely az őszi vetésű növények esetében 2013-ban kezdődött). A szántóföldi kultúrákban (az őszi búza kivételével) inkább a gyomirtó szerek felhasználása dominál, míg az alma és szőlő esetében a gombaölő szerekből használnak fel sokat a gazdálkodók.

26. ábra

A felmérésben szereplő hat növénykultúrában felhasznált hatóanyagok mennyiségei, 2014

Bővebben

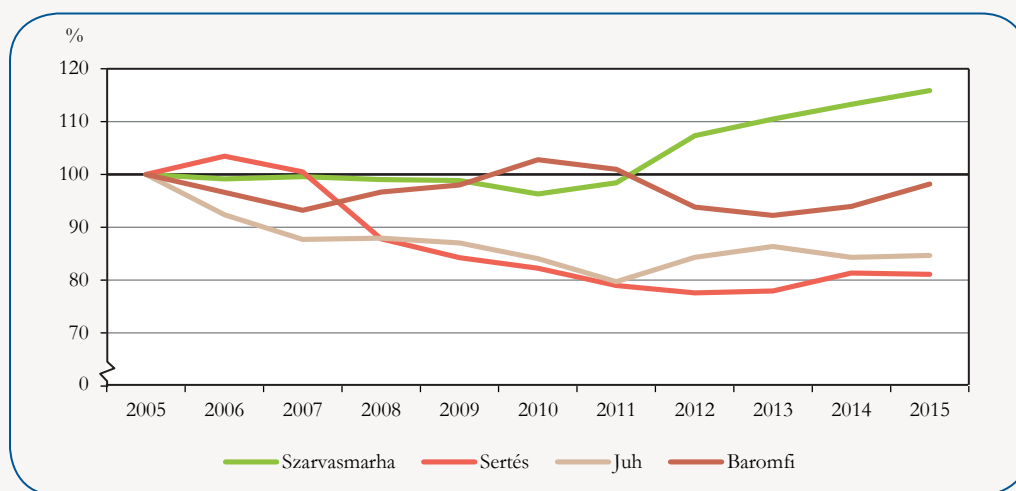
4. Az állattenyésztés főbb jellemzői

4.1. Állatállomány

A főbb állatfajok közül a szarvasmarha- és a baromfiállomány nőtt 2015-ben, a juhok és a sertések száma az előző évihez képest nem változott jelentősen.

27. ábra

Decemberi állatállomány (2005=100%)

A **szarvasmarhák** állománya 2011 óta folyamatosan bővül (18%-kal), 2015-ben 2,3%-kal több jószágot tartottak a gazdák, mint egy évvel korábban. A teljes **821 ezres állatállomány**ból 368 ezer darab tehén volt, számuk 2,4%-kal nőtt egy év alatt. Az állomány 63%-át a gazdasági szervezeteknél írták össze, 37%-át egyéni gazdaságok tartják, e megoszlás nem változott az elmúlt években. A szarvasmarhatartók átlagos állománya előbbieknél 424 darab, de évről évre csökken, utóbbiaknál mindössze 19 darab, viszont mérsékelten emelkedik. A tejhasznú tehenek száma (209 ezer darab) az elmúlt egy év során kissé csökkent, a húshasznú tehenállomány (117 ezer darab) viszont 13%-kal nőtt. Utóbbi bővülése jóval dinamikusabb, 2011 óta másfélszeresére nőtt az állomány.

A hazai **sertésállomány** 2015 végén **3,1 millió** volt, közel annyi, mint egy évvel korábban. 2007 és 2012 között folyamatosan zsugorodott a létszám, 2013-ban viszont megállt az esés, majd 2014-ban hosszú évek után először volt emelkedés (4,0%-os). Az ágazatban több új támogatási forma jelent meg, valamint az élő és a félsertés általános forgalmi adójának 5,0%-ra csökkentése is kedvezhetett az emelkedésnek. Az anyakocák száma (197 ezer) egy év alatt 3 ezerrel csökkent. A sertésállomány 74%-át (2,3 millió darab) gazdasági szervezetek, 26%-át (820 ezer darab) egyéni gazdaságok tartják. A gazdasági szervezetek sertésállománya 1 év alatt 1,0%-kal csökkent, az egyéni gazdaságoké 1,5%-kal nőtt. Az elmúlt években ezzel pont ellentétes tendencia érvényesült. Az 1990-es évek elején még többségben lévő háztáji tartás évről évre háttérbe szorult, az egyéni tartók gazdasági súlya jelentősen csökkent.

A hazai **baromfiállomány** 2015-ben jelentősen, 4,5%-kal emelkedett, 40,3 millió volt az állatlétszám decemberben. A baromfiállomány 80%-át adó tyúkok száma (32,4 millió darab) emelkedett a legjobban (6,3%-kal). Egy év alatt a gazdasági szervezetek tyúkállománya 1,3 millióval (7,0%), az egyéni gazdaságoké 562 ezerrel (5,0%-kal) nőtt. Előbbiek az állomány 63, utóbbiak a 37%-át tartották.

A kacsállomány (4 millió darab) 6,2%-kal csökkent. A pulykák száma 3,5%-kal emelkedett (2,9 millió darab), a lúdállomány pedig továbbra is alacsony (1 millió darab), a 7–8 évvel ezelőtti szint nagyjából fele.

2015-ben közel 1,2 millió **juhot** írtak össze, ami azonos az egy évvel korábbival. Az anyaállatok száma (849 ezer darab) kissé elmaradt az előző évitől. A juhállomány 87%-át egyéni gazdaságok, 13%-át gazdasági szervezetek tartják, az arány az utóbbi 10 évben nem változott. A belföldi fogyasztás továbbra

is alacsony, a bérányok jelentős részét az elmúlt évtizedekhez hasonlóan Olaszországban értékesítettük. A juhhúshoz hasonlóan a tejtermékek és a gyapjú zöme is exportpiacokon talált gazdát.

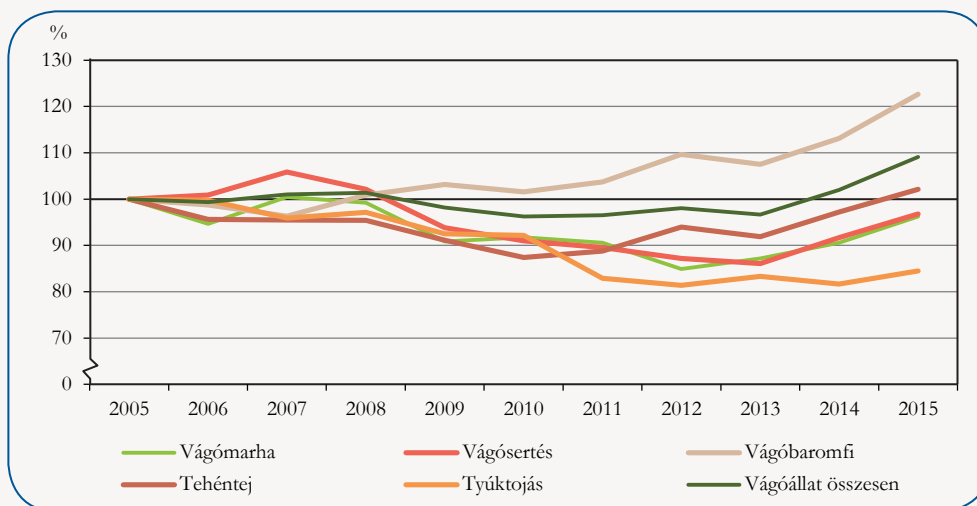
Az ország lóállománya 60 ezer volt 2015 végén, 2,3%-kal kevesebb az előző évinél. A kancaállomány 31 ezer volt. A kecskeállomány egy év alatt 2,9%-kal emelkedett, számuk 72 ezer volt. A házinyúlállomány 10%-kal csökkent, 1,5 milliót tartottak a gazdák. A vágógalambok száma 182 ezer, a méhcsaládoké 772 ezer volt.

4.2. Vágóállatok és állati termékek

A hazai **vágóállat-termelés** 2015-ben 7,0%-kal emelkedett az előzetes adatok szerint, összesen 1,5 millió tonna volt a teljes mennyiség. A szarvasmarhavágások száma három, a sertés- és a baromfivágásoké két éve jelentősen emelkedik. A vágóállat-termelésből a vágóbaromfi 52, a vágósertés 39%-kal részesedett. Előbbi mennyisége 8,4, utóbbié 5,6%-kal emelkedett az előző évihez képest. A teljes mennyiség 5,6%-át kitevő vágómarha mennyisége 6,3%-kal nőtt. Az állati termékek közül tehéntejből 1,9 milliárd litert, 5,0%-kal többet termeltek a gazdaságok. A tyúktojás mennyisége (2,5 milliárd darab) is nőtt 3,5%-kal, de a 2010 utáni drasztikus visszaesés miatt ez az érték is csak 84%-a a 2005-ben megfigyeltnek.

28. ábra

Vágóállat- és állattermék-termelés (2005=100%)

Bővebben

5. Területi összehasonlítás

Az agrárgazdaság teljesítményének területi összehasonlítását a regionális mezőgazdasági számlarendszer 2014-es adatai teszik lehetővé.

A **tervezési statisztikai régiók** mezőgazdasági területének nagysága és termelési adottságai igen eltérőek, így kibocsátásuk is egyenlőtlen képet mutat. Mezőgazdasági területénél számottevően magasabb aránnyal részesedik az országos gabona- és iparnövény-kibocsátásból Dél-Dunántúl, a kertészeti termék-, szőlő-, bor- és gyümölcskibocsátásból Közép-Magyarország, Észak-Magyarország és Dél-Alföld, az élő állatok és állati termékek kibocsátásából Dél-Alföld, valamint Közép-Dunántúl.

A területileg legnagyobb alföldi régiók szerepe kiemelkedő a mezőgazdasági termelésben: a 2014-es teljes kibocsátás 46%-át folyó alapon Észak- és Dél-Alföld adták, ezzel szemben a kis területű Közép-Magyarországról csupán a 7,0, a hegyvidékekkel tarkított Észak-Magyarországról pedig a 8,0%-a származott.

4. tábla

A termékcsoportonkénti kibocsátás és a jövedelem megoszlása régióként, 2014

(ország összesen = 100,0%)

(%)

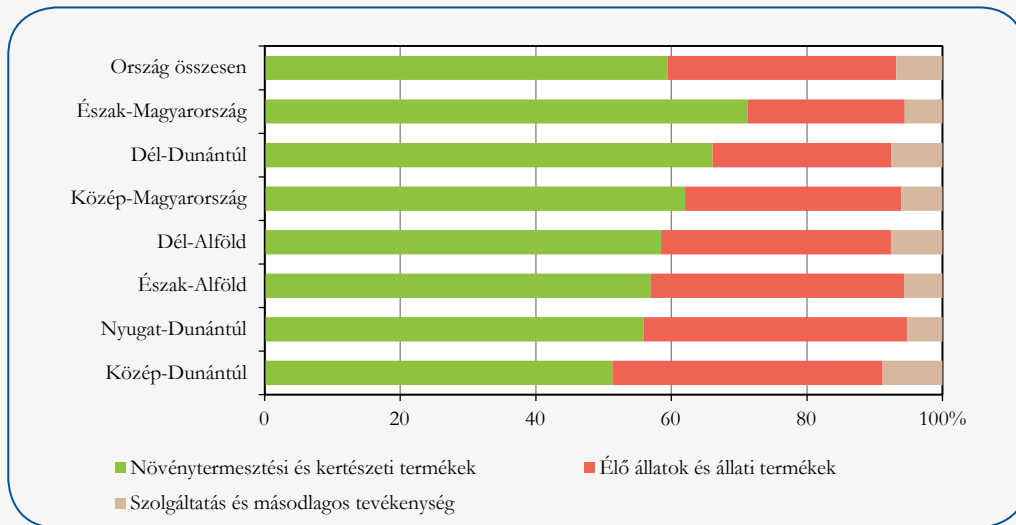
Megnevezés	Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld
Növénytermesztési és kertészeti termékek	7,2	10,2	10,8	17,3	9,5	20,7	24,4
<i>Ezen belül</i>							
<i>gabona</i>	5,4	12,5	12,1	22,2	7,2	20,3	20,2
<i>ipari növény</i>	5,6	10,7	10,9	18,4	11,5	20,4	22,3
<i>kertészet, gyümölcs, szőlő, bor</i>	10,4	4,4	7,3	8,2	13,7	22,6	33,4
Élő állatok és állati termékek	6,5	13,9	13,2	12,2	5,4	23,9	24,9
Szolgáltatás és másodlagos tevékenység	6,2	15,3	8,9	17,3	6,5	18,1	27,8
Mezőgazdasági kibocsátás	6,9	11,8	11,5	15,6	7,9	21,6	24,8
Mezőgazdasági terület	6,8	11,1	10,9	14,8	11,6	22,3	22,4
Termelési tényezők							
jövedelme	6,7	10,8	10,2	15,5	7,3	23,0	26,6
Nettó vállalkozói jövedelem	6,5	10,2	9,5	15,5	7,0	23,7	27,6

A növénytermesztés, az állattenyésztés és a másodlagos, illetve szolgáltató tevékenységek megoszlása alapján a régiók között számottevő eltérés van. A növénytermesztés aránya Észak-Magyarországon és Dél-Dunántúlon jóval meghaladta az országos átlagot (59%), míg az állattenyésztés súlya Közép- és Nyugat-Dunántúlon átlag (34%) feletti.

A kibocsátás emelkedésével és a mezőgazdasági terület viszonylagos stabilitásával a **termelési intenzitás** (egy hektár mezőgazdasági területre jutó kibocsátás) is emelkedett az elmúlt években, országosan 5,8%-kal 2013-hoz képest. Átlag feletti az intenzitás Dél-Alföldön és a Dunántúl egészén, Észak-Magyarország, Közép-Magyarország és Észak-Alföld viszont elmaradt attól.

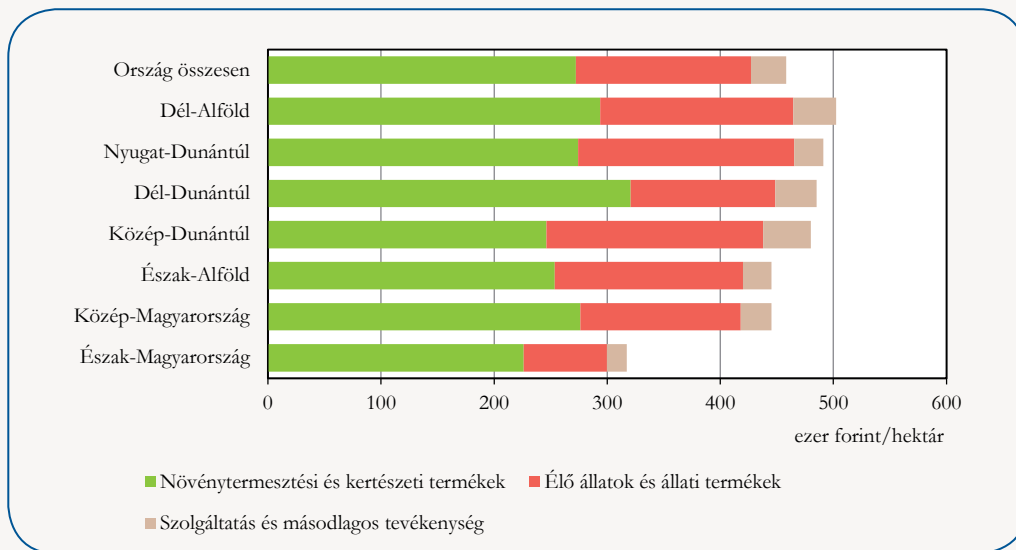
29. ábra

A mezőgazdaság teljes bruttó kibocsátásának megoszlása régióinként, 2014

30. ábra

A mezőgazdasági termelés intenzitása régióinként, 2014 (egy hektár mezőgazdasági területre jutó kibocsátás alapján)

5. tábla

Egyes növények termésátlaga, 2015

	Minimum	Maximum	Országos átlag
	(kilogramm/hektár)		
Kukorica	4600 (Észak-Magyarország)	7000 (Dél-Dunántúl)	5690
Napraforgó	2300 (Nyugat-Dunántúl)	2820 (Dél-Dunántúl)	2510
Repce	2410 (Nyugat-Dunántúl)	2810 (Dél-Alföld, Dél-Dunántúl)	2630

Módszertani megjegyzések

A termelés (pl. hozam, vágóállat és állati termék) és a mezőgazdasági számlarendszer **2015. évi adatai előzetesek**, részben becsültek.

Az adatok forrása: a termelési és az értékesítési alapadatok esetében a KSH rendszeres kérdőíves adatgyűjtése (elsősorban a gazdasági szervezetektől), valamint a KSH területi szerveinek koordinálásával működő szakértői bizottságok becslései.

Gazdaság: mezőgazdasági tevékenységet folytató, technikailag és gazdaságilag különálló termelőegység, amely

- legalább **1500 m² termőterületet** (szántó, kert, gyümölcsös, szőlő, rét, legelő, erdő, nádas, halastó), vagy legalább **500 m² gyümölcsös**-, illetve szőlőterületet használ, vagy

- legalább **egy** nagyobb mezőgazdasági haszonállatot (**szarvasmarha, sertés, ló, juh, kecske, bivaly**), vagy **50 darab baromfit** (tyúkféle, liba, kacs, pulyka, gyöngyös), vagy **25–25 házinyulat, prémesállatot, húsgalambot** vagy **5 méhcsaládot** tart, vagy

- **mezőgazdasági szolgáltatást** végez, illetve **intenzív kertészeti termelést** (legalább 100 m²-en pl. üvegház, fólia alatti termelést) folytat.

Gazdasági szervezet: jogi és nem jogi személyiségű vállalkozás, az egyéni vállalkozók és az egyéni gazdasági tevékenységet folytatók nélkül.

Egyéni gazdaság: a mezőgazdasági tevékenységet folytató háztartás és az adószámmal rendelkező egyéni vállalkozás által működtetett gazdaság.

Földterület használat szerint: a KSH az ország földterületét a tényleges használat szerint mutatja ki. Ez nem azonos a tulajdon szerinti és a nyilvántartott művelési ágak szerinti adatokkal, amelyeket a földhivatalok vezetnek.

Lakossági munkaerő-felmérés: a 15–74 éves népesség gazdasági aktivitását vizsgálja. A reprezentatív felmérés 1992 óta negyedévenként mintegy 24 ezer háztartásra terjed ki. A közölt adatok teljeskörűsített éves átlagok. A munkaerő-felmérés mezőgazdaságra vonatkozóan csak azon munkavállalók és egyéni gazdaságokban munkát végzők adatait tartalmazza, akiknek fő jövedelemszerző tevékenysége a gazdálkodás.

Intézményi munkaügyi statisztika: a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások és költségvetési szervezetek gazdasági ágankénti megfigyelésén alapul. Ennek keretében a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat gazdasági ágba sorolt gazdasági szervezetekben alkalmazásban állókat figyeli meg.

Éves munkaerőegység: ahhoz, hogy a részmunkaidőt és az időnyomkát figyelembe vehessük, a mezőgazdasági foglalkoztatást, illetve annak változásait éves munkaegységekben (EME – angolul AWU) mérjük. Egy ÉME egyetlen olyan személy munkaidő-ráfordításának felel meg, aki egy egész éven át teljes munkaidőben végez mezőgazdasági tevékenységet egy mezőgazdasági egységben (1 EME = 1800 munkaóra = 225 munkanap). Megkülönböztetünk fizetés nélküli és fizetett ÉME-t, amelyek együttesen teszik ki az ÉME-k teljes mennyiségét. A fizetett munkaerő felhasználásaként elszámolt munkamennyiség értéke megfelel a mezőgazdasági számlarendszer „munkavállalói jövedelem” sorában elszámolttal. A közölt eredmények a mezőgazdasági összeírások, az intézményi munkaügyi statisztika és a munkaerő-felmérés adatain alapulnak.

Felvásárlási átlagár: a naptári évben felvásárolt termékekért fizetett összeg (általános forgalmi adó nélkül) és a hozzá tartozó mennyiség hányadosa.

Mezőgazdasági termelői árak indexe: a mezőgazdasági termelőktől továbbértékesítésre vagy feldolgozásra felvásárolt, valamint közvetlenül a lakosságnak fogyasztásra (piacon) eladott mezőgazdasági termékekért a termelőknek kifizetett áraknak az előző évi (vagy a 2005. évi) átlagárakhoz viszonyított változásait mutatja. Az indexeket a Laspeyres-formula szerint számítjuk, amelynél a súlyt a mezőgazdaságon kívülre történő értékesítés 2005. évi értékarányai képezik.

Ráfordításiár-index: a folyó termeléshez felhasznált ipari és vásárolt mezőgazdasági termékek (pl. vetőmag, takarmány), továbbá az igénybevett különféle nem mezőgazdasági szolgáltatások és beruházott eszközök árváltozását mutatja.

Agrárrolló: az Eurostat előírásai szerint a mezőgazdasági termelőiár-index és a mezőgazdasági ráfordítások árindexének hányadosa. (Az elterjedt hazai szóhasználatban az agrárrolló nyílása azt jelenti, hogy a ráfordítási árak nagyobb mértékben nőnek, mint a termelői árak.)

A **mezőgazdasági számlarendszer** (MSZR) adatai az országban végzett összes mezőgazdasági tevékenységre vonatkoznak, beleértve a főtevékenységük alapján más nemzetgazdasági ágba tartozók mezőgazdasági tevékenységét is. (A nemzeti számlarendszer ettől eltérően csak a főtevékenységük alapján mezőgazdaságba soroltak adatait tartalmazza.)

Bruttó kibocsátás: tartalmazza az elszámolási időszakban mért értékesítés, a termelőegységen belüli felhasználás (kivéve az azonos tevékenységen belül felhasznált termékeket, mint pl. a saját termelésű vetőmag, állati eredetű takarmányok, keltetőtojás, zöldtrágya stb.), a termelők által feldolgozott termékek, a saját fogyasztás, a saját előállítású tárgyi eszközök és a készletváltozás értékét. Az értékelés alapján történik. Az alapár a termelő által a termékért a vásárlótól kapott ár, hozzáadva a terméktámogatásokat és levonva a termékadókat.

Folyó termelőfelhasználás: a más termelőegységtől vásárolt, valamint a saját termelés kibocsátásaként is számba vett azon termékek és szolgáltatások értéke, amelyeket az elszámolási időszakban a termelési folyamat során új termékek és szolgáltatások előállításához használnak fel.

Bruttó hozzáadott érték: a bruttó kibocsátás és a folyó termelőfelhasználás különbsége. (Nemzetgazdasági szinten megfelel az alapján számított bruttó hazai terméknek.)

A **támogatások egyre nagyobb hányada** már nem számolható el a kibocsátás részeként. A termeléstől elválasztott ún. egyéb (pl. földalapú) támogatások **közvetlenül a termelési tényezőkre jutó, illetve a vállalkozói jövedelmet növelik.**

A **termelési tényezők jövedelme** a felhasznált föld, tőke, valamint a fizetett és nem fizetett munkaerő hasznosulása (díjazása), ami a mezőgazdasági tevékenység végzése során képződik. A mutató a bruttó hozzáadott értékből az értékcsökkenés és az egyéb (termékhez nem köthető) termelési adók levonásával, valamint az egyéb termelési támogatások elszámolásával vezethető le.

„A” jövedelemmutató: a termelési tényezők egy munkaerőegységre jutó reáljövedelmének változása.

$$\text{„A” mutató} = \frac{\text{Termelési tényezők jövedelemindexe}}{\text{Bruttó hazai termék implicit árindexe (GDP-deflátor)}} / \frac{\text{Munkaerő-felhasználás (fizetett és nem fizetett) éves indexe}}$$

Bruttó hazai termék: a bruttó hozzáadott érték piaci beszerzési áron (az alapáras adat a termékadók és -támogatások – gazdasági ágakra fel nem osztható – egyenlegével korrigáltan) a nemzetközi összehasonlításokra alkalmazott GDP.

Országkódok:

AT	Ausztria
BE	Belgium
BG	Bulgária
CY	Ciprus
CZ	Csehország
DE	Németország
DK	Dánia
EE	Észtország
EL	Görögország
ES	Spanyolország
EU-28	Európai Unió
FI	Finnország
FR	Franciaország
HR	Horvátország

HU	Magyarország
IE	Írország
IT	Olaszország
LT	Litvánia
LU	Luxemburg
LV	Lettország
MT	Málta
NL	Hollandia
PL	Lengyelország
PT	Portugália
RO	Románia
SE	Svédország
SI	Szlovénia
SK	Szlovákia
UK	Egyesült Királyság

Jelmagyarázat:

- + = előzetes adat
- .. = az adat nem ismeretes

kommunikacio@ksh.hu

info@ksh.hu

Telefon: (+36-1) 345-6789